

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

na téma

Problematika zařízení pro děti – cizince v ČR
Issues of facilities for unaccompanied minors in the
Czech Republic

Vedoucí práce:
PhDr. Ivana Nováková

Autorka:
Eva Lédlová

2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svou práci napsala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Praze dne 23.6.2013

Eva Lédlová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych zde poděkovala všem, kteří mi poskytli svou radu nebo mě jakkoli jinak podporovali při psaní této bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce "Problematika zařízení pro děti-cizince v ČR" se zabývá okruhem témat spojených s nezletilými cizinci bez doprovodu dospělé osoby a péče o tuto specifickou skupinu migrantů v České republice. První kapitola předkládá stručný přehled historie české migrační politiky před a po roce 1989. V tomto kontextu dále rozvádí právní zakotvení nezletilých cizinců bez doprovodu a celkově charakterizuje tento pojem. Další část je věnována zařízení pro nezletilé cizince v České republice, jejich vzniku, účelu a nové koncepci v této oblasti. Krátce zde popisují kauzu zavření jediného střediska tohoto typu v České republice, která probíhala v minulém roce a doplňují ji rozhovorem se zaměstnankyní Organizace pro pomoc uprchlíkům. Poslední část práce je uvedena stručným nástinem historie francouzské migrační politiky a pokračuje zmapováním této problematiky ve Francii, včetně představení vybraných zařízení pro porovnání podmínek a přístupů v obou zemích.

Klíčová slova

Nezletilý cizinec bez doprovodu, zařízení pro děti – cizince, migrace, migrační politika

Annotation

The bachelor thesis "Issues of facilities for unaccompanied minors in the Czech Republic" treats a range of issues related to unaccompanied minors and care for this particular group of migrants in the Czech Republic. The first chapter provides a brief overview of the history of Czech migration policy before and after 1989. In this context, the thesis elaborates on the legal regulations of unaccompanied minors and the overall characteristics of this concept. Another section is dedicated to the facilities for foreign minors in the Czech Republic, their origin, purpose and a new concept in this field. The author briefly describes the case of closing the single center of this type of a facility in the Czech Republic, that happened last year and is accompanied by an interview with an employee of the Organization for Aid to Refugees. The last part of the thesis contains a brief outline of the history of the French immigration policy and continues mapping the issue in France, including the performance of selected facilities to compare conditions and approaches in both countries.

Key words

Unaccompanied minor, facilities for unaccompanied minors, migration, migration policy

Obsah:

Úvod.....	8
1. ČESKÁ MIGRAČNÍ POLITIKA.....	9
1.1. Co je migrační politika?	9
1.2. Migrace do roku 1989 na českém území.....	10
1.3. Česká migrační politika od roku 1989	15
1.3.1. Pohled na současnou situaci migrační politiky	18
2. NEZLETILÝ CIZINEC BEZ DOPROVODU	19
2.1. Vymezení pojmu	19
2.2. Právní zakotvení.....	20
2.2.1. Mezinárodní smlouvy	20
2.2.2. Vnitrostátní právo	21
3. ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI - CIZINCE	23
3.1. Vznik a fungování	23
3.2. Vymezení cílové skupiny zařízení pro děti – cizince.....	23
3.3. Zajištění dítěte	24
3.4. Organizace zařízení	25
3.5. Kauza Permon	27
3.5.1. Rozhovor se Zuzanou Wienerovou z Organizace pro pomoc uprchlíkům... 30	
3.6. Změna koncepce.....	34
4. PÉČE O NEZLETILÉ CIZINCE VE FRANCII	36
4.1. Francie jako přistěhovalecká země	36
4.2. Nezletilým cizincem ve Francii.....	37
4.2.1. Přijetí na území státu	38
4.3. Zařízení pro děti – cizince ve Francii.....	40
4.3.1. Vybraná specializovaná centra	41
4.4. Shrnutí	43
Závěr	45

SEZNAM ZKRATEK

NBD – Nezletilý bez doprovodu

ZDC – Zařízení pro děti – cizince

ZZC – Zařízení pro zajištění cizinců

OAMP – Odbor azylové a migrační politiky

MV – Ministerstvo vnitra

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí

SUZ – Správa uprchlických zařízení

OSPOD – Orgán sociálně – právní ochrany dětí

OPU – Organizace pro pomoc uprchlíkům

MKC – Multikulturní centrum

PPU ČHV – Poradna pro uprchlíky českého helsinského výboru

SOZE – Sdružení občanů zabývajících se emigranty

IOM – International organization for migration

CESEDA – Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile

MIE – mineur isolé étranger

CAOMIDA – Le centre d'accueil et d'orientation pour mineurs isolés demandeurs d'asile

SAMIE – Le service d'accueil pour mineurs isolés étrangers

PAOMIE – La permanence d'accueil et d'orientation des mineurs isolés étrangers

MJR – La maison du jeune réfugié

DMA – Le dispositif de mise à l'abri

Úvod

Téma problematiky zařízení pro děti- cizince v ČR jsem si zvolila proto, že je mi blízké a je aktuální jak v České republice, tak ve světě. Děti patří mezi ohrožené skupiny a měla by jim být věnována speciální péče, především v choulostivých či nebezpečných situacích, mezi které migrace rozhodně patří.

Migrace je oblast, o kterou se již delší dobu zajímám, proto jsem také zvolila možnost více ji poznat v rámci své praxe v Organizaci pro pomoc uprchlíkům (OPU). Srovnání s Francií jsem pak využila především kvůli bohaté francouzské migrační historii, i přesto, že o tématu nezletilých migrantů existuje na všech frontách poměrně málo informací.

Ve své práci se budu zabývat migrační politikou, zmapováním vývoje migrace na českém a francouzském území, pojmem nezletilý cizinec bez doprovodu, právním zakotvením a ochrannými smlouvami. Chtěla bych také objasnit co si můžeme představit pod pojmem zařízení pro děti- cizince, stejně jako věnovat se spolu se Zuzanou Wienerovou, sociální pracovnící OPU, bolestivé kauze Permon, zařízení, které bylo uzavřeno v loňském roce za poměrně dramatických okolností.

Prostřednictvím těchto témat bych se chtěla dopracovat k utřídění výše zmíněných pojmů, představit svůj názor na ně a nastítnit situaci v ČR a Francii. Ráda bych také poukázala na to, jak důležitou roli pro společnost toto téma představuje a jak je jí prezentováno.

1. ČESKÁ MIGRAČNÍ POLITIKA

1.1. Co je migrační politika?

Migrační politika je ve většině publikací definována jako soubor opatření, zákonů, cílů a nástrojů k prosazování moci státu na poli migrace. Můžeme ji také rozdělit na několik dílčích částí, které v sobě zahrnuje – jde například o politiku integrační, vízovou, imigrační a emigrační. Imigrační a emigrační politikou je chápána regulace a dohled na vstup a výstup na/z území daného státu. Politika integrační pak znamená dohled nad začleněním cizinců do majoritní společnosti, a také podpora těch, kteří už se zde usadili, v oblasti sociální, ekonomické, vzdělávací, atp. Vízová politika řeší udělování povolení k pobytu na území. Dále se v literatuře objevuje i politika naturalizace, která právními předpisy upravuje udělování státního občanství.¹

Zásadní roli při utváření české migrační politiky hraje Ministerstvo vnitra (MV), hlavně pak odbor azylové a migrační politiky (OAMP), spadající pod Ministerstvo vnitra. OAMP má na starosti řešení otázek uprchlictví, udělování mezinárodní ochrany, integraci cizinců, schengenskou spolupráci a mimo jiné vede také Správu uprchlických zařízení (SUZ). Ministerstvo vnitra dlouhodobě posiluje svůj vliv v této oblasti, ovšem jsou zde i další složky státní moci, jako například Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV), Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) nebo Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), které se zde snaží hájit své zájmy. Příkladem může být projekt MPO tzv. zelených karet z roku 2009. Jde o povolení k dlouhodobému pracovnímu pobytu, konkrétně je vystavována MV na tři roky s možností následného prodloužení pro kvalifikovanější pracovní sílu a na dva roky bez možnosti prodloužení pro méně kvalifikované. Zelenou kartu je možné vydávat pouze na dlouhodobě volná pracovní místa. Hlavním posláním tohoto projektu bylo podporovat krátkodobou pracovní migraci a vyvarovat se ilegální pracovní migrace. Podle Baršové² však tento projekt zaměňoval zájmy podnikatelů se zájmy české společnosti a nemyslel na dopady tohoto odvážného projektu. Nezaměnitelnou a velice významnou roli v této oblasti zastávají nejrůznější občanská sdružení,

¹ DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku - Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. 1.vyd. Praha: SLON. 2010. s.69. ISBN 978-80-7419-039-1

² BARŠOVÁ, A. *Potírání neoprávněných ekonomických aktivit migrantů v Česku – právní a politický rámec*. Praha: Karolinum. 2008 In: DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku - Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. 1.vyd. Praha: SLON. 2010. s.84. ISBN 978-80-7419-039-1

nevládní neziskové organizace, dobrovolné zájmové spolky atp., zabývající se migranty. Dle mého názoru naplňují tyto organizace základní, pomocnou a nerepresivní roli v oblasti migrace, na rozdíl od českého státu, který hájí spíše své politicko-ekonomické zájmy. Z organizací pomáhajících migrantům zmiňme alespoň Poradnu pro uprchlíky českého helsinského výboru (PPU ČHV), Inbázi, Multikulturní centrum (MKC), Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE) nebo Organizaci pro pomoc uprchlíkům (OPU), kterou jsem měla možnost blíže poznat v rámci dvoutýdenní individuální praxe. OPU nabízí cizincům bezplatné sociální a právní poradenství, pomoc při hledání práce, doprovod na úřad či k lékaři. Navštěvuje uprchlická zařízení, kde poskytuje výše zmiňovanou pomoc, či se v rámci různých kulturních programů snaží o zpestření každodenní jednotvárnosti.

1.2. Migrace do roku 1989 na českém území

Do roku 1989 neprobíhaly na území českého státu nějaké větší migrační vlny. Větší pohyb obyvatelstva směrem dovnitř, tedy vlna imigrace, byla početnější po skončení dvou světových válek a souvisela s návratem obyvatelstva zpět do vlasti. Ve větší míře probíhala na našem území spíše hospodářská emigrace, tedy odliv pracovní síly za hranice, která byla vždy více či méně kontrolována státem.

Za doby Rakouska-Uherska, kdy politika státu vycházela z merkantilismu³, byl odliv řemeslníků, obchodníků a další pracovní síly dokonce zakazován a stát se naopak snažil nalákat kvalifikované pracovníky do říše. Za Josefa II., který vydal v roce 1784 Vystěhovalecký patent⁴, bylo možné vystěhování jen s úředním povolením. Zajímavostí je, že po vydání vyhlášky z roku 1850 stačila k vycestování ze země kromě cestovního pasu i *vandrovní knížka*⁵, která byla pro mnohé výhodnější, protože se získáním vystěhovaleckého pasu člověk automaticky pozbýval státního občanství a ztrácel tak svou domácí základnu v případě potřeby návratu. Politici

³ Merkantilismus je ekonomická teorie, která podporuje zásahy státu do svobodného trhu. Věří například, že prosperitu státu je možné zajistit nárůstem obyvatelstva.

⁴ BARŠOVÁ, A., BARŠA P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav. 2008. s.206. ISBN: 80-210-3875-6

⁵ BARŠOVÁ, A., BARŠA P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav. 2008. s.206. ISBN: 80-210-3875-6

rakousko-uherské říše se vždy snažili vystěhovalectví kontrolovat jednak proto, že velký odliv obyvatel značil špatnou hospodářskou situaci země a také proto, že se obávali politicky nebezpečně naladěných emigrantů, kteří by se třeba jednou chtěli vrátit zpět do vlasti. Na druhé straně imigrace neměla pro tehdejší establishment až takový význam a nedostatek pracovní síly byl řešen vnitřní kolonizací.⁶

V druhé polovině 19. století začala česká vlna emigrace do Ameriky, která kulminovala na začátku 20. století a byla omezena až v roce 1924 novým imigračním zákonem v USA (Immigration Act). Zákon spadl do restriktivního období imigrační politiky Spojených států a určoval maximální počet 15 000 přistěhovalců za rok. Obsahoval kvóty pro jednotlivé státy. Českým imigrantům bylo vyhrazeno 3073 míst ročně.⁷

Alternativou pro méně majetné emigranty byly východní státy Rakousko-Uherské říše a Rusko. Z této epochy pocházejí české osady, z nichž některé stále existují a sehrály důležitou historickou úlohu. Jmenujme například Volyňské Čechy, kteří tvořili základ Českých legií v Rusku a později, za 2. světové války, vznikl z jejich řad československý armádní sbor v rámci Rudé armády, ve kterém se vyskytovalo i několik stovek žen.

Během 1. světové války se proces migrace na chvíli zastavil, ale po jejím skončení nastala opět vlna emigrace v důsledku špatné hospodářské situace v zemi. Ovšem po vyhlášení samostatného státu se nově vzniklá republika stala velice lákavou destinací pro lidi žijící v sousedních zemích, neboť stát měl veliký zájem o úředníky z Vídně a Německa a lákal je na nové posty. Těsně po vzniku Československa se také vrátilo několik tisíc československých občanů z Ruska z důvodu špatné hospodářské situace nebo pro nesouhlas s bolševickým režimem.

Státní kroky k regulaci přílivu cizinců přišly s koncem dvacátých let 20. století. Cizinecký zákon z roku 1928⁸ nařizoval cizincům pobývat na našem území pouze s cestovním

⁶ DUBOVICKÝ, I. *Právo a vystěhovalectví. (Pokus o historicko-antropologickou interpretaci práva)*, Praha: Ústav pro etnologii a folkloristiku ČSAV. 1993 In BARŠOVÁ, A., BARŠA P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav. 2008. s.208. ISBN: 80-210-3875-6

⁷ BARŠOVÁ, A., BARŠA P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav. 2008. s.209. ISBN: 80-210-3875-6

⁸ Zákon č.55/1928 Sb. O cestovních pasech

pasem. Od roku 1935 je potom zavedena povinnost cizinců, kteří se chtěli zdržet více jak dva měsíce, žádat o povolení k pobytu a jejich setrvání v zemi začalo být evidováno.

Další velká návratová vlna přišla s koncem druhé světové války, kdy se do vlasti vrátilo na 200 tisíc lidí.⁹ Charakteristickým rysem raných poválečných let v Československu bylo vyhnání Němců z pohraničí. Podle dostupných informací bylo ve třech vlnách odsunuto asi 2,8 miliónu Němců.¹⁰ V rámci státem řízeného přesídlování po skončení války byla snaha obsadit opuštěné pohraniční oblasti, které zápasily s nedostatkem pracovní síly. Toto přesídlování probíhalo ve dvou vlnách. První v letech 1945-1946 bylo přistěhování samovolné, státem neřízené a jednalo se především o navrátilce z koncentračních táborů. Druhá vlna, státem organizovaná, probíhala v letech 1947-1950 z východní Evropy a zemí jako Rumunsko, Bulharsko či Volyně a potom ze zámoří-USA, Kanady, Argentiny, Brazílie nebo také Číny a Palestiny. Těmto nově příchozím byly zákonem přiznány různé úlevy při začátku zaměstnání či rozjezdu vlastního podnikání. V rámci zmíněných dvou imigračních vln se do Československa podle některých odhadů navrátilo přes 220 tisíc krajanů, kteří buď (v případě státem řízené druhé vlny) automaticky nabyli státního občanství nebo jim bylo udělováno dle náhodného rozhodnutí úřadů (v případě prvního, neřízeného přistěhovalectví). Celá tato přesídlovací akce byla výrazem etnicky selektivní politiky státu, která si kladla za cíl zvýšit podíl Slovanů a zmenšit podíl etnických menšin ve skladbě obyvatelstva.

Součástí poválečné imigrační vlny byl také příchod nejméně 14 tisíc Řeků, kteří prchali ze své země před občanskou válkou, která probíhala v letech 1946-1949.¹¹ Ta byla způsobena partyzánským odbojem levicových komunistů proti pravicové vládě, podporované Brity a USA. Partyzáni byli nakonec o tři roky později poraženi a desetitisíce lidí byly nuceny utéci ze země. Československo, jako socialistická země, přijalo tyto uprchlíky a poskytlo jim politický azyl a potřebnou humanitární pomoc. Mnozí z nich se tu natrvalo usadili, zejména pak na severní Moravě.

⁹ BARŠOVÁ, A., BARŠA P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav. 2008. s.215. ISBN: 80-210-3875-6

¹⁰ DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku - Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. 1.vyd. Praha: SLON. 2010. 23 s. ISBN 978-80-7419-039-1

¹¹ DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku - Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. 1.vyd. Praha: SLON. 2010. 23 s., ISBN 978-80-7419-039-1

Nezanedbatelnou nově příchozí skupinou jsou i Romové, kteří přišli za příslibem lepšího výdělků z východní Evropy, hlavně ze Slovenska. Jejich cílem byly nejdříve opuštěné pohraniční lokality a posléze i průmyslově rozvinutá města. Zprvu byla tato přistěhovalecká akce spontánní a Romové odcházeli ze svých osad na popud příbuzných nebo přátel, kteří odešli před nimi. V letech 1965-1970 však komunistická vláda nařídila tzv. „rozptyl“. Cílem bylo vyřešení „romské otázky“ a na základě zákona o trvalém usídlení kočovných osob z roku 1958 jim bylo zakázáno kočovat. Měly se tak zrušit romské osady na Slovensku, vyřešit chudoba, zanedbávané vzdělávání, zdravotnictví a špatná bytová situace Romů. Politika asimilace se tak pod záminkou svobody pro všecken socialistický lid snažila o zpřetrhání rodinných vazeb, o zničení staletých romských zvyků a hodnot, což se jí z velké části povedlo. Ovšem náraz dvou naprosto odlišných světů, bílé většinové společnosti a romské svéhlavé kultury, byl ohromný a jeho dozvuky cítíme, s prohlubující se ekonomickou a sociální krizí, dnes možná víc než kdy předtím.

Informace o migraci v letech 1948-1989 jsou velmi různé, nicméně s ohledem na vývoj politické situace došlo v tomto období k dvěma větším emigračním vlnám.

První nastala po komunistickém převratu v roce 1948. Někteří lidé začali z Československa utíkat už v prvním týdnu vlády nového režimu, jelikož se velice záhy začaly objevovat informace o věznění nepohodlných občanů. Ze začátku ještě nebyly hranice úplně uzavřeny, protože vedení strany nemělo jasnou představu o tom, jak si s nastalou situací poradit. Během několika dní však bylo jasné, že počet uprchlíků neustále stoupá a bylo třeba tomu zamezit. Zpřísnily se tak podmínky pro vydávání cestovních pasů, bylo zapotřebí až 10 různých povolení k jeho vydání.¹² Se zpřísnováním podmínek úniku začaly vznikat převaděčské organizace. Státní bezpečnost to však brzy zjistila a zahájila vlastní akci na potírání tohoto jevu, nazvanou „Kameny“. Agenti StB se vydávali za falešné převaděče, nalákali tak spousty lidí do pastí a poté je pozavírali do vězení. Následně byla perzekuována jejich rodina a přátelé. Právě popsaná situace je samozřejmě jen jedním z mnoha příkladů zrádného počínání komunistické diktatury a jejích praktik spojených s potíráním nelegální migrace. Statistické informace,

¹² TVRDÍKOVÁ, M. *Proměny Československé migrace v letech 1948-1968*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Filozofická fakulta. 22 s. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/52127/ff_m/Strucna_historie_uprchliku_z_ceskyh_zemi_.pdf

hovořící o počtu emigrantů z tohoto období se velmi různí, některé uvádějí 40-60 tisíc emigrantů, jiné až 250 tisíc.¹³

Příčinou druhé významné emigrační vlny za socialistické éry byl vstup vojsk Varšavské smlouvy na naše území v roce 1968. Podle různých odhadů odešlo v následujících několika letech za hranice přes 100 tisíc lidí. Jednalo se především o mladé lidi, ekonomicky aktivní. Mnozí utíkali s celými rodinami za lepšími životními a pracovními podmínkami hlavně do USA, Kanady, Rakouska a Německa.¹⁴

Jinak ovšem migrace probíhala výhradně uvnitř státu, jako výše zmíněné rozptýlení Romů po českém území. Cestování v rámci SSSR bylo regulováno turistickými doklady, či vyžadovaným pozváním z druhé strany. Cestování mimo sovětský blok bylo také přísně regulováno. V rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci měla význam mimo jiné dočasná pracovní migrace, která pomáhala vládní garnituře plnit cíle plánovaného hospodářství. Největší počet pracovníků, přijatých na základě mezivládních dohod, byl z Polska a Vietnamu. V padesátých letech byly navázány diplomatické vztahy s Vietnamskou socialistickou republikou, na jejímž základě přijelo do Československa na několik tisíc studentů, učňů i zaměstnanců v průmyslu. V rámci takového kontraktu přijaly české podniky i několik tisíc zaměstnanců z Kuby. Podobné smlouvy byly uzavírány i s Mongolskem, Angolou, Severní Koreou či Laosem¹⁵, avšak po roce 1989 byly dohody tohoto typu okamžitě zrušeny a bývalí zaměstnanci se většinou vrátili zpět do země původu. Vyskytly se ovšem výjimky, které tu utvořily početné cizinecké komunity. Příkladem mohou být Vietnamci, kteří znali Českou republiku z této doby a mnozí z nich se tu, s cílem zlepšení své sociální a ekonomické situace, usadili natrvalo.¹⁶

¹³ DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku - Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. 1.vyd. Praha: SLON. 2010 26 s., ISBN 978-80-7419-039-1

¹⁴ DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku - Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. 1.vyd. Praha: SLON. 2010. 26 s., ISBN 978-80-7419-039-1

¹⁵ BARŠOVÁ, A., BARŠA P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav. 2008. s.218. ISBN: 80-210-3875-6

¹⁶ UHEREK, Z., KORECKÁ, Z., POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy : vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. 165 s. ISBN: 978-80-87112-12-0

1.3. Česká migrační politika od roku 1989

S rokem 1989 a změnou režimu přišla pochopitelně i změna v oblasti migrace a migrační politiky. Jak už bylo řečeno výše, během komunistického režimu existovala migrační politika jen velmi omezeně. Stěhování obyvatelstva probíhalo minimálně, vyjma dvou emigračních vln, reagujících na politické události roku 1948 a 1968. Nebylo tedy prioritou tehdejších vládnoucích elit zabývat se nějak výrazněji otázkou migrace. O to větší byl však její boom po převratu. Česká republika se najednou stala lákavou zemí nejen pro turisty, ale i pro ty, co se zde chtěli usadit natrvalo.

Podle Pavlíka a Kučery¹⁷ se dá porevoluční období v prvním desetiletí rozdělit na tři etapy. První vypukla těsně po převratu a souvisela hlavně s návratem emigrantů ze zahraničí. Skončila v roce 1992 zvýšeným stěhováním Čechů a Slováků v důsledku rozdělení Československa a zániku federace. K nárůstu migrace přispělo i to, že jsme neměli zavedenou vízovou povinnost s většinou států střední Evropy, balkánských států ani zemí rozpadajícího se sovětského bloku. V druhé etapě, mezi lety 1993-1997 se snížila migrace se Slovenskem a zvýšila se ve vztahu k jiným zemím, třetí je charakterizována snižováním pohybu obyvatelstva vůbec.

Proces migrace byl ovlivňován mnoha faktory, mimo jiné i kandidaturou České republiky do EU a tedy nutností přizpůsobit se jejím požadavkům v této oblasti. Teprve v polovině 90. let je patrná počínající snaha státu o regulaci migrační politiky. Dle Baršových¹⁸ můžeme porevoluční migrační politiku rozdělit na tři části.

První období, nazývané také jako *laissez-faire*¹⁹, trvalo v letech 1990-1996 a bylo charakteristické svobodou pohybu téměř pro každého. Každý sem mohl přijet a dělat si v zásadě co chtěl, pokud nepáchal nějakou trestnou činnost. Zákon z roku 1992 měl migraci spíše evidovat a kontrolovat, nežli ji nějak omezovat. Zásadním prvkem této liberální politiky byla možnost požádat o nějaký (dočasný nebo trvalý) typ pobytu až na území České republiky.

¹⁷ PAVLÍK, Z., KUČERA, M. *Populační vývoj České republiky 1990-2002*. 1.vyd. Praha: Demoart, 2002. ISBN 80-902686-8-4. In BARŠOVÁ, A., BARŠA P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav. 2008. ISBN: 80-210-3875-6

¹⁸ BARŠOVÁ, A., BARŠA P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav. 2008. s.222. ISBN: 80-210-3875-6

¹⁹ Z francouzštiny volně přeloženo jako *liberální*.

Nebylo tedy nutné žádat z českých ambasad v cizích zemích, jako je tomu, až na výjimky, dnes. Z tohoto období také pochází právní zakotvení, týkající se pobytového zajištění cizinců (žadatelů o mezinárodní ochranu, uprchlíků atp.) Migrační politika nepatřila k prioritním tématům tehdejších vlád a nebylo žádné obecnější koncepce, jak by se měla řešit.

Druhé období, trvající v letech 1996-1999, někdy označované také jako *restriktivní*, se neslo v duchu upevňování moci státu. Byla to doba kandidatury ČR do Evropské unie a s ní spojených opatření, které si EU nárokovala. Konkrétně šlo tedy o zpřísnění podmínek pro vstup do země i jejich dodržování v praxi. Požadavky EU byly ovšem tak náročné, že to odsouvalo do pozadí rodící se národní migrační politiku. „*Dá se říci, že migrační politika České republiky se 'vytvořila sama', a to díky postupné (plánované a realizované) integraci do západoevropských struktur.*“²⁰ Znamením konce relativně liberálního období bylo přijetí nového zákona o pobytu cizinců a zákona o azylu²¹. Oba tyto zákony byly také výsledkem snahy o sjednocení naší legislativy s požadavky EU. Zejména zákon o pobytu cizinců (cizinecký zákon) byl velmi kontroverzní. Mezi platností a účinností uplynul pouze týden a to ještě o vánočních svátcích, takže nastal obrovský chaos. Závažné změny se dotkly jak cizinců už na území ČR pobývajících, tak i těch, kteří měli teprve přijít. Poprvé od roku 1989 tak dramaticky klesl počet imigrantů, dle Českého statistického úřadu²² klesl počet cizinců za rok 2000 až o třicet tisíc. Hlavním oponentem tohoto zákona bylo Ministerstvo průmyslu a obchodu, které si přálo zachovat liberální postoj k nabírání migrantů ze zemí východní Evropy, protože to bylo velice výhodné pro určité skupiny podnikatelů. Na nátlak všemožných institucí byl tento zákon postupně novelizován a zmírněn.

²⁰ DRBOHLAV, D. *Prognóza vývoje migrační situace v České republice ve vztahu k problematice integrace cizinců*. Praha, 1998 In: BARŠOVÁ, A., BARŠA P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav. 2008. s.223. ISBN: 80-210-3875-6

²¹ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a zákon č.326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

²² HRADEČNÁ, P. *Odstraňování následků restriktivního cizineckého zákona z roku 1999 je stále aktuální*. 13.6.2005[online časopis] [cit.2013-05-04] Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/odstranovani-nasledku-restriktivniho-cizineckeho-zakona-z-roku-1999-je-stale-aktualni>

Třetí období, *konsolidační*,²³ probíhalo v letech 2000-2004/2006 a bylo pokračováním restriktivní politiky státu a upevňování jeho moci v této oblasti. Začínal se však projevovat názor, že bychom měli mít samostatnější koncepci migrační politiky a že prosté přejímání návrhů z Evropské unie na řešení problémů spojených s migrací nestačí. Na to konto byl vládou ČR přijat dokument s názvem *Zásady politiky v oblasti migrace cizinců*²⁴ z roku 2003, který měl být základem pro vytvoření ucelené koncepce státu. Zdůrazňuje se v něm svrchovaná role státu a zavazuje se k větší spolupráci s jednotlivými krajskými, občanskými či neziskovými organizacemi.

Podle Kušnirákové a Čížinského²⁵ pokračuje rozdělení ještě ve čtvrtém a pátém období. Čtvrtou etapu, probíhající mezi lety 2005-2007 (případně 2008), nazývají autoři jako *neoliberální* a mísí se v ní ekonomický růst, nízká nezaměstnanost a dovoz levné pracovní síly z východu. Tohle krátké a prosperující období bylo však zanedlouho v důsledku celosvětové ekonomické krize vystřídáno obdobím *neorestriktivním*, které trvá od roku 2008 po současnost. Je charakteristické omezováním pobytu cizinců na českém území. Stát se odvolává na stále se zvyšující nezaměstnanost svých občanů a na povinnost chránit především je a také na kriminální činnost některých cizinců. Kušniráková a Čížinský dále uvádějí, že rétorika i praxe českých úřadů, hlavně Ministerstva vnitra a cizinecké policie se v poslední době zpřisňují. Důkazem může být například nabírání stále menšího počtu žádostí o dlouhodobá víza²⁶, přestože jsme při rozhodování v tomto ohledu na EU víceméně nezávislí. Je tak všeobecně známo, že Česká republika je jedním z nejrestriktivnějších států z celé EU.

²³ Pro srovnání: KUŠNIRÁKOVÁ, T., ČIŽINSKÝ, P. *20 let české migrační politiky: liberální, restriktivní, anebo ještě jiná?* [online dokument] [cit. 2013- 05-04] Česká geografická společnost, 2011. Geografie. Ročník č. 116, číslo 4, s. 498 Dostupné z: http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2012/01/g11-4-7kusnirakova_cizinsky.pdf

²⁴ Ministerstvo vnitra ČR. *Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců*. [online] [cit. 2013 05-04] 2010. Dostupné z : <http://www.mvcr.cz/clanek/zasady-politiky-vlady-v-oblasti-migrace-cizincu.aspx>

²⁵ KUŠNIRÁKOVÁ, T., ČIŽINSKÝ, P. *20 let české migrační politiky: liberální, restriktivní, anebo ještě jiná?* [online dokument] [cit. 2013- 05-04] Česká geografická společnost, 2011. Geografie, ročník č. 116, číslo 4.

²⁶ KUŠNIRÁKOVÁ, T., ČIŽINSKÝ, P. *20 let české migrační politiky: liberální, restriktivní, anebo ještě jiná?* [online dokument] [cit. 2013- 05-04] Česká geografická společnost, 2011. Geografie. Ročník č. 116, číslo 4, s. 502. Dostupné z : http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2012/01/g11-4-7kusnirakova_cizinsky.pdf

Tato periodizace se všeobecně vžíla a je užívána většinou autorů. Současně se na teoretickém poli většinou využívá rozdělení migrační politiky na politiku *imigrační* a *integrační*. Imigrační politikou je chápána regulace a dohled na vstup a výstup na území/z území daného státu. Politika integrační pak znamená dohled nad začleněním cizinců do majoritní společnosti, a také podpora těch, kteří už se zde usadili, v oblasti sociální, ekonomické, vzdělávací, atp.

1.3.1. Pohled na současnou situaci migrační politiky

Podle Kušnirákové a Čížinského²⁷ probíhá v současnosti vůbec první diskuze o dalším směřování české migrační politiky. Konkrétní chystané změny se týkají zavedení tzv. cirkulační migrace, tedy příliv málo kvalifikované pracovní síly, jež nebude mít možnost získat zde trvalý pobyt. Podle usnesení vlády z roku 2010 má být pracovní migrace do České republiky řízena primárně zájmy a potřebami státu. Rovněž byla navržena diferenciací kvalifikovaných pracovníků a možnosti udělovat povolení k trvalému pobytu. V této souvislosti jsou preferováni kvalifikovanější pracovníci, kterým by mělo být umožněno se zde usadit. Naproti tomu u méně kvalifikovaných pracovníků bude využíváno jen dočasné migrace. Těmto lidem by pak měl být umožněn případný snadnější návrat zpět za prací do ČR. Zajímavou myšlenkou autorů je, že se (nejen) u nás dostávají do sporu dva různé záměry. Na jedné straně je to potřeba trhu a s ním souvisejícího ekonomického růstu a na straně druhé je to stát, který všemožně brání migrantům, aby se zde mohli usadit. Ohání se přitom závazkem chránit své občany před možným rizikem, které migranti údajně do země přinášejí.

²⁷ KUŠNIRÁKOVÁ,T., ČIŽINSKÝ,P. *20 let české migrační politiky: liberální, restriktivní, anebo ještě jiná?* [online dokument] [cit.2013- 05-04] Česká geografická společnost, 2011.Geografie. Ročník č. 116, číslo 4, s. 502. Dostupné z : http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2012/01/g11-4-7kusnirakova_cizinsky.pdf

2. NEZLETILÝ CIZINEC BEZ DOPROVODU

2.1. Vymezení pojmu

Nezletilí cizinci bez doprovodu jsou velice specifickou a zranitelnou skupinou v oblasti migrace. Jedná se o děti a mládež mladší 18 let, kteří jsou mimo zemi svého původu bez doprovodu rodičů nebo zákonného zástupce. Důvody, kvůli nimž získaly děti tento status, jsou různé. Z nejčastějších jmenujme například strach z válečného konfliktu, občanské nepokoje, chudobu, pronásledování, nezaměstnanost nebo nefunkčnost rodiny. Vzhledem k tomu, že se až donedávna předpokládalo, že typickým uprchlíkem je muž v produktivním věku, a ženy a děti migrují pouze za účelem sjednocení rodiny, je o dětské migraci stále zoufale málo informací.²⁸ Jasně je jen to, že v důsledku snadnější komunikace a levnější dopravy posledních let jejich počet stále stoupá a je proto důležité věnovat této velice zranitelné skupině migrantů patřičnou pozornost.

Existuje mnoho kritérií, dle kterých lze nezletilého bez doprovodu definovat, jednotná formulace však chybí. Na mezinárodní úrovni se dlouhodobě používají vyjádření *unaccompanied minors* (nezletilí bez doprovodu) či *separated children* (oddělené děti). První ucelenější definice v rámci EU vyšla až z evropského práva v oblasti migrační politiky a zní takto: „*Jedná se o svobodné osoby mladší 18ti let, které vstupují na území členských států bez doprovodu dospělé osoby, která za ně podle práva nebo zvyklostí odpovídá, a to po dobu, po kterou se skutečně nenacházejí v péči takové osoby, tato definice zahrnuje i nezletilé osoby, jež jsou ponechány bez doprovodu po vstupu na území členských států.*“²⁹

V české legislativě neměl tento pojem až do roku 2005 vymezení. Změna přišla až s novelou zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen Zákon o azylu) a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky (dále jen Zákon o pobytu cizinců). Obě tyto novely reagovaly na změny v legislativním rámci azylové a migrační politiky EU a na potřebu harmonizovat naši legislativu se zákony EU po připojení k unii v roce 2004.

²⁸ EU, IOM. *Projekt EUAM: Výměna informací a poznatků o nejlepší praxi při přijímání, ochraně a péči o nezletilé cizince bez doprovodu*. Doplnková zpráva. Brusel: 2008, s. 7

²⁹ Ministerstvo vnitra ČR. *Terminologický slovník* [online] [cit.2013 05-04] 2010. Dostupné z : <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

2.2. Právní zakotvení

2.2.1. Mezinárodní smlouvy

Česká republika je, nejen v této oblasti, vázána mezinárodními smlouvami a úmluvami a některé z nich bych zde ráda zmínila. ČR je podle nich povinna poskytnout nezletilým bez doprovodu (dále jen NBD) zvláštní péči. Důležitou mezinárodní smlouvou je Úmluva o právech dítěte³⁰, jíž jsme součástí od roku 1991. V rámci této dohody je každý stát, který se jí účastní, povinen naplnit nejlepší zájem dítěte, zajistit mu veškerá práva bez jakékoli diskriminace a dohlédnout na to, aby se NBD, žádajícímu v dané zemi o azyl, dostalo potřebné ochrany a humanitárního zabezpečení. Zavazuje se zajistit mu přežití a osobní rozvoj a v neposlední řadě by měl respektovat jeho názor.³¹ V článku č. 22 této úmluvy je také stanoveno, že pokud není rodina či jiný zákonný zástupce dítěte k nalezení, je stát povinen poskytnout dítěti takovou péči jako všem ostatním dětem, kterým je odepřeno rodinné zázemí.³²

Dalším důležitým dokumentem na mezinárodním poli je Rezoluce Rady EU o nezletilých osobách bez doprovodu, pocházejících ze třetích zemí z roku 1997.³³ Evropská unie se v tomto dokumentu poprvé zaměřila na NBD, téma jejich ochrany, přijímání na území členských států či azylovou proceduru. Důležitý je hlavně článek 5, který nařizuje členským státům, aby se snažily o navrácení NBD do země původu. Nenajde-li se však jeho rodina nebo ho tamní úřady nebudou ochotny přijmout zpět, je členský stát povinen se o nezletilého uprchlíka postarat a zajistit mu potřebnou ochranu a péči.

Dublinké nařízení (Dublin II.) z roku 2003³⁴ stanovuje pravidla, podle kterých se určí stát, jenž má vyřizovat žádost o azyl žadatelů ze zemí třetího světa. Smyslem tohoto nařízení je předejít tomu, aby nebylo možné žádat o udělení mezinárodní ochrany současně v několika členských státech. Zpravidla se jedná o první členskou zemi EU, do které uprchlík ze třetí země

³⁰ Přijata Valným shromážděním OSN roku 1989.

³¹ EU, IOM. *Projekt EUAM: Výměna informací a poznatků o nejlepší praxi při přijímání, ochraně a péči o nezletilé cizince bez doprovodu*. Doplnková zpráva. Brusel, 2008

³² KOPULETÁ, G. *Analýza. Postavení a ochrana nezletilých cizinců bez doprovodu v České republice*. Praha: OPU, 2009, s. 3

³³ Občanem třetí země nazýváme člověka, jenž nepochází z členské země EU ani EHP (Evropský hospodářský prostor) a zároveň není občanem Švýcarska.

³⁴ Nařízení Rady 343/2003/ES, nahrazuje Dublinkou úmluvu z roku 1997.

vstoupí. Stát, který převezme žadatele o azyl a ujme se vyřizování jeho žádosti, se určuje podle přesně daných kritérií. Jedním z nich je například sloučení rodiny. Když NBD žádá o mezinárodní ochranu, žádost se musí vyřizovat v tom státě, kde má nezletilý rodinné příslušníky, pokud se to ovšem nekryje s jeho nejlepším zájmem. Rodinnými příslušníky jsou podle nařízení *manžel, manželka, nesezdaný partner, nezletilé děti (svobodné)*, u NBD se jedná také o *matku, otce* nebo *poručníka*.³⁵ Seznam osob u nezletilých žadatelů se zdá být poněkud nedostatečný, proto je v článku 15 dodána tzv. Humanitární klauzule, která umožňuje sloučení s širším příbuzenstvem i v jiném státě EU, pokud je to samozřejmě v nejlepším zájmu dítěte.

S tím souvisí další směrnice EU o právu na sloučení rodiny z roku 2003, která nařizuje členským státům povolit vstup rodinného příslušníka na území státu za účelem sjednocení rodiny.

2.2.2. Vnitrostátní právo

Z právního řádu České republiky jsou v této oblasti důležité především již výše zmíněné zákony:

- ☐ č. 325/1999 Sb., o azylu
- ☐ zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky
- ☐ zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- ☐ zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
- ☐ zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.
- ☐ Ústava České republiky spolu s Listinou základních práv a svobod, zejména pak ta část Listiny, která zaručuje právní ochranu dětem a mladistvým bez ohledu na jejich státní příslušnost.³⁶

Aktuálně se však chystají další změny, konkrétně novely zákona o azylu a o pobytu cizinců, které dne 9. 4. 2013 podepsal prezident republiky a účinnosti měly nabýt začátkem května tohoto roku. Připravované novely vycházejí ze snahy Evropské unie sjednotit evropské

³⁵ Dublin II., článek 2(i)

³⁶ KOPULETÁ, G. *Analýza. Postavení a ochrana nezletilých cizinců bez doprovodu v České republice*. Praha: OPU, 2009, s. 3

migrační politiky v rámci společného evropského azylového systému.³⁷ Připravované změny zlepší postavení uprchlíků s doplňkovou ochranou.³⁸ Vzhledem k čerstvosti této zprávy však ještě nejsou k dispozici potřebné informace o novele ani její kritické reflexe.

³⁷ EVROPSKÁ KOMISE. *Společný evropský azylový systém : lepší ochrana a větší solidarita pro osoby usilující o mezinárodní ochranu*. [online dokument] [cit.2013-06-07] 2011, poslední aktualizace 1.6.2011. Dostupné z : http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/11_665_cs.htm

³⁸ Doplňková ochrana se uděluje v případě, že nebyl prokázán dostatek důvodů pro udělení azylu, ale byla prokázána určitá hrozba v zemi původu nebo za účelem sloučení s rodinným příslušníkem, který už doplňkovou ochranu má. Je udělována na dobu určitou, pak je možné ji znovu prodloužit.

3. ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI - CIZINCE

3.1. Vznik a fungování

Za vznikem zařízení pro děti-cizince (dále jen ZDC) stojí vládní směrnice z roku 2002. Samotné zařízení však začalo fungovat až v červnu roku 2004. Jeho činnost je upravena zákonem č. 109/2002 Sb. ve znění jeho pozdějších předpisů o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.³⁹ Spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a skládá se z několika částí. V dubnu roku 2004 byl otevřen Diagnostický ústav (nebo také Modrá škola)⁴⁰ se sídlem v Praze na Radlické. Pár měsíců na to, v září téhož roku, byl zřízen Dětský domov se školou a Výchovný ústav pro děti-cizince Permon se sídlem v obci Hříměždice nedaleko Příbrami, který je ovšem od roku 2012 uzavřen.

Před vznikem takového zařízení bylo s nezletilými uprchlíky v Čechách zacházeno stejně jako s dospělými. Byli taktéž umisťováni do přijímacích, pobytových a integračních azylových středisek, které spadají pod Správu uprchlických zařízení (SUZ) pod vedením Ministerstva vnitra (MV). Tamější poměry byly velmi restriktivní a scházela zde specializovaná péče o děti. Pod tlakem těchto okolností bylo zřízeno již zmíněné samostatné středisko, které ovšem spadá pod správu MŠMT.

3.2. Vymezení cílové skupiny zařízení pro děti – cizince

Děti, jimž je ZDC určeno, jsou buď nezletilí cizinci bez doprovodu zákonného zástupce, nebo děti cizinců, žijících na území ČR, kteří se z nějakého závažného důvodu nemohou o své děti postarat. Zařízení má podobnou funkci jako instituce tohoto typu pro české děti, ovšem jsou zde určité nadstandardní služby, jako například možnosti využití tlumočníka nebo více hodin výuky českého jazyka. Podle Kopulety⁴¹ jsou do ZDC přijímány na základě soudního rozhodnutí

³⁹ Zařízení pro děti-cizince.[online dokument] [cit.2013-05-23] 2007. Dostupné z: <http://ddc.cz/>

⁴⁰ V době rekonstrukce na Radlické se zařízení dočasně přesunulo na Prahu 4-Háje do Modré školy. Po přestěhování zpět do Radlic už byla instituce známá pod tímto jménem a tak nebylo žádoucí, aby se název měnil. Budova se tedy natřela namodro a je známá také pod názvem Modrá škola.

⁴¹ KOPULETÁ, G. *Analýza. Postavení a ochrana nezletilých cizinců bez doprovodu v České republice*. Praha: OPU, 2009, s. 21

děti z několika míst. Jedním z nich je Zařízení pro zajištění cizinců (ZZC) v Bělé-Jezové nebo Poštorné. Mladiství jsou zde zajišťováni spolu s dospělými proto, že právní řád chápe cizince ve věku 15-18 let jako způsobilé jednat a rozhodovat se o své vlastní vůli. Je s nimi zacházeno jako s dospělými uprchlíky (jediný rozdíl tkví v tom, že doba zajištění cizince mezi 15. a 18. rokem věku nesmí překročit 90 dnů, na rozdíl od 180 dnů v případě dospělého). Další institucí, ze které jsou děti posílány do ZDC, jsou přijímací střediska pro žadatele o mezinárodní ochranu ve Vyšní Lhotě a v tranzitním prostoru Letiště Václava Havla v Praze. Zde jsou zadržováni po dobu vstupní procedury, která obnáší zjišťování totožnosti, zahájení azylové procedury a zdravotní prohlídky. Nově příchozím musí být po dobu této procedury poskytnuto ubytování a zajištěny základní lidské potřeby. Dále jsou sem posílány děti zadržené policií ČR, pobývajících nelegálně na území ČR. Osud takto zadržených se liší v závislosti na jejich věku. Pokud je to dítě do 15 let, je informován příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), který kontaktuje ZDC a dítě je vysláno tam. Pokud je ovšem starší 15-ti let, je s ním zahájeno řízení o správním vyhoštění a je posláno do detenčního zařízení spolu s dospělými, jak už bylo řečeno výše. Další skupinu tvoří děti, o které se jejich rodiče nemohou z nějakého důvodu postarat (jsou ve výkonu trestu, v nemocnici, děti jsou jim odebrány na základě výchovných problémů, atp.) Poslední skupinou jsou děti, zadržené policií na našem území nebo v zahraničí po útěku ze ZDC a jsou neprodleně navraceny zpět do zařízení.

3.3. Zajištění dítěte

V případě podání žádosti o mezinárodní ochranu nezletilým cizincem bez doprovodu kontaktuje odbor azylové a migrační politiky (OAMP) příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), který podá návrh soudu na ústavní péči. Obdobným způsobem se postupuje i v případě dětí-cizinců zajištěných spolu s dospělými v detenčním zařízení. Nařízení ústavní výchovy bývá uskutečněno v drtivé většině případů i přesto, že existují jiné alternativy v zaopatření těchto dětí. Ústavní péče by měla být soudem nařízena až tehdy, pokud se nepodaří navázat spojení s rodinou nezletilého či jeho příbuzných nebo jiných osob, které k němu mají určitý vztah a byly by schopny se o něj postarat. V případě, že toto jednání selže, měla by být v rámci snahy o zajištění nejlepšího zájmu dítěte navržena náhradní rodinná péče v podobě opatrovníka, pěstounů či osvojení. Teprve poté by měla být nařízena ústavní péče. Co je

důvodem k téměř nulovému počtu nařízení jiné než ústavní výchovy, leží zřejmě na bedrech soudců.

Při vyhledávání rodinných příslušníků je OSPOD povinen kontaktovat příslušný úřad v zemi, odkud dítě pochází a snažit se zajistit kontakt s jeho rodinou. Je tak nutno kontaktovat někoho z příbuzenstva (či jinou fyzickou osobu, která by se o dítě mohla postarat) ještě předtím, než bude dítě vysláno zpět do své země. V případě, že se taková osoba nenajde, není při navrácení zpět do země původu zaručen nejlepší zájem dítěte. Je třeba pečlivě zvážit všechny okolnosti, proč dotyčný odcestoval ze své země, jestli tam nedocházelo k jeho zneužívání a důsledně ověřit, zda-li je jeho návrat do vlasti bezpečný. Jestliže však podal nezletilý cizinec žádost o udělení mezinárodní ochrany, kontaktování jeho rodné země je v tomto případě vyloučeno a cizinec je chráněn Úmluvou o právním postavení uprchlíků z roku 1951.⁴²

V momentě, kdy se na území našeho státu ocitne nezletilý cizinec bez doprovodu, je mu stát povinen zajistit opatrovníka, tedy člověka, jenž převezme za dítě odpovědnost a splňuje zákonem stanovené kompetence.⁴³ Jedná se většinou o blízkou či známou osobu, žijící v ČR. Není-li taková osoba k nalezení, je opatrovníkem stanoven příslušný úřad, nejčastěji je to OSPOD, konkrétně některý z jeho zaměstnanců. Opatrovník má různé funkce, které jsou mu soudně udělovány podle aktuální potřeby. Jedním z nich je například *opatrovník pro řízení*, který je určen pouze na přechodnou dobu. Jakmile příslušný soud vydá rozhodnutí, tato funkce zaniká a jeho místo přebírá *opatrovník pro pobyt*, jehož úkolem je zastupovat nezletilého po dobu pobytu v ZDC a při řízení o udělení azylu v ČR.

3.4. Organizace zařízení

Vzhledem k uzavření Permonu (tj. Dětský domov se školou a Výchovný ústav) v červnu roku 2012, funguje momentálně jen Diagnostický ústav a Středisko výchovné péče na Radlické. Diagnostický ústav má kapacitu 18 dětí a poskytuje jim komplexní diagnostiku psychologickou, sociální, zdravotní, pedagogickou a sociálně pedagogickou.

⁴² KOPULETÁ, G. *Analýza. Postavení a ochrana nezletilých cizinců bez doprovodu v České republice*. Praha: OPU, 2009, s. 16

⁴³ Opatrovník musí dostát určitých osobnostních kvalit a hlavně musí s opatrovnictvím souhlasit.

Standardní doba pobytu v Diagnostickém ústavu je 8 týdnů. Podle dostupných informací⁴⁴ jsou děti během prvního měsíce adaptovány na tamější režim. Během druhého měsíce je už dítě více zapojováno do aktivit ústavu spolu s ostatními dětmi. Využívány jsou jak muzikoterapie a arteterapie, tak i další relaxační metody, které vedou k uvolnění a posílení pocitu bezpečí. V rámci sociální diagnostiky je, ve spolupráci se všemi zúčastněnými institucemi, zjišťován sociální status dítěte a jeho rodinná anamnéza. Zdravotní diagnostika zkoumá jeho aktuální zdravotní stav a zajišťuje potřebná vyšetření. Diagnostika speciálně – pedagogická se zabývá zvláštnostmi chování v důsledku odlišných kulturních, etnických a náboženských zvyklostí. V případě zjištěných poruch chování se zabývá i etopedií. Zjišťování úrovně kognice, psychologický dopad prožitých traumat, osobnostní rysy, dovednosti týkající se začlenění do kolektivu nebo psychopatologické rysy dítěte poskytuje diagnostika psychologická. Pedagogická diagnostika zase zjišťuje úroveň předchozího vzdělání a znalosti jednotlivých předmětů. Na základě toho je doporučen výukový stupeň a následné vzdělání.

V době fungování druhé části zařízení na Permonu byly děti po uplynutí 8 týdnů v diagnostickém ústavu přesunuty do Dětského domova se školou a Výchovného ústavu (Permon). Do Výchovného ústavu, jehož součástí byla dvouletá Praktická škola, byly umísťovány děti starší 15ti let. Praktická škola byla zřízena proto, že většina cizinců nebyla schopna z důvodu jazykové bariéry studovat na české škole mezi českými dětmi. Výuka byla upravena pro jazykové možnosti žáků a škola byla jakýmsi učilištěm, kde bylo možno se naučit jednoduchým pracovním činnostem, jako například kuchařské dovednosti.⁴⁵

V současnosti funguje v rámci ZDC na Radlické také Středisko výchovné péče. Poskytuje poradenství a pomoc při řešení výchovných problémů. Má ve svém týmu psychologa i etopeda, kteří se, ve spolupráci se školou či rodinou, snaží výchovně působit na dítě či mladistvého, dokud je ještě možnost něco změnit. Tato část totiž přijímá i české děti s výchovnými problémy. Jejich převážná část je z Jižního města, Prahy 11. Středisko výchovné péče je zapojeno také do programů na řešení a prevenci šikany.

⁴⁴ Zařízení pro děti-cizince. [online dokument] [cit.2013-05-25] 2007. Dostupné z: http://ddc.cz/index.php?menu=nase_zarizeni#diagnostikcky_ustav

⁴⁵ KOPULETÁ, G. *Analýza. Postavení a ochrana nezletilých cizinců bez doprovodu v České republice*. Praha: OPU, 2009, s. 26

3.5. Kauza Permon

Pobočka Zařízení pro děti-cizince na Permonu (Dětský domov se školou a Výchovný ústav) fungovala bezmála osm let. Jeho činnost byla ukončena k 31.8. 2012 a jeho uzavření provázela poměrně velká mediální kauza. Na nedostatky a v určitých ohledech nefunkčnost tohoto zařízení upozorňovali již delší dobu lidé z různých institucí, kteří Permon znali a pravidelně navštěvovali. Ve dnech 8. září a 11.-12. října 2012 proběhla návštěva zaměstnanců Kanceláře veřejného ochránce práv JUDr. Pavla Varvařovského.⁴⁶ S jejími výsledky poté podrobně seznámil ministra školství a rozdmýchal zde diskuzi o potřebné koncepční změně v péči o tyto děti.

Ombudsman systematicky navštěvuje zařízení, kde žijí lidé omezení na svobodě, a zjišťuje, jestli zde nedochází ke špatnému zacházení s chovanci, k protiprávnímu nebo nedůstojnému jednání s nimi. Jinak tomu nebylo ani na Permonu. Třídenní návštěva proběhla neohlášeně a zjistila četné nedostatky ve vedení a chodu zařízení. V jejím průběhu si zaměstnanci kanceláře ombudsmana prohlédli prostory ZDC, promluvili s vedením, zaměstnanci i s některými dětmi.

Jak již bylo řečeno výše, téměř všechny děti, které mají cizí státní občanství, jsou zpravidla posílány do ZDC. Prvotní ideou, která provázela vznik tohoto zařízení, bylo poskytnutí dočasné ústavní péče těm dětem, které v ČR požádaly o poskytnutí mezinárodní ochrany a pocházely z kulturně odlišného prostředí. V důsledku migračních změn posledních let, které se dotkly i skladby migrujících obyvatel, se však tato situace zásadně změnila.⁴⁷ Změny v počtu i struktuře obyvatelstva mohou souviset jak s globální ekonomickou krizí, která v ČR kulminovala v roce 2009⁴⁸, tak se vstupem České republiky do Schengenského prostoru v roce 2007, kdy jsme přestali být „okrajovým“ státem EU.⁴⁹ V ZDC tak narůstal počet dětí, které neměly jazykovou bariéru a pocházely ze Slovenska nebo ze zemí bývalého sovětského bloku a nebyly

⁴⁶ Kompletní zpráva z návštěvy zařízení je dostupná na webových stránkách ombudsmana : <http://www.ochrance.cz/>

⁴⁷ Podle zprávy ze zasedání Výboru pro práva cizinců ze dne 21. září žádalo v roce 2002 v ČR o azyl kolem 800 nezletilých cizinců bez doprovodu, zatímco nyní je žadatelů méně než 10 za rok.

⁴⁸ DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku - Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. 1.vyd. Praha: SLON, 2010. 141 s., ISBN 978-80-7419-039-1

⁴⁹ Více v rozhovoru se Zuzanou Wienerovou z OPU v další kapitole.

již žadateli o azyl, ale dostaly se do zařízení v důsledku výchovných nebo sociálních problémů. Postupem času se zde vytvořila velmi nesourodá skupina dětí, jež potřebovala rozličnou péči, kterou však Permon nebyl schopen z různých důvodů poskytnout.

Dalším problémem, nastíněným ve zprávě ombudsmana, je citové strádání tamních dětí, jež popsala externí psychologka následovně: „*U většiny dětí z DDS jsou patrné známky citového strádání na hranici citové deprivace. Zejména mladší děti mají tendenci se citově fixovat na všechny starší a dospělé osoby ve svém okolí. U dětí i mladistvých je patrné nenaplnění potřeby životní jistoty, smysluplnosti a srozumitelnosti okolního světa. U dětí mladších 8 let, zejména pak u dětí mladších 5ti let, jsou patrné známky narušení základního pocitu bezpečí a důvěry v okolní svět, ústící ve vysokou míru přichylnosti k dospělým osobám a hledání náhradní mateřské postavy*“.⁵⁰ Jednou z příčin citové deprivace mohl být jak nedostatek kvalifikovaného personálu v zařízení, tak s tím související absence souvislého terapeutického působení. Podle zprávy dojížděl například psycholog do zařízení pouze jednou měsíčně a poté hovořil s dětmi předem vybranými vedením ZDC či podle vlastního plánu. Děti se důsledkem nedostatku lásky a patřičné pozornosti často projevovaly agresivně, hyperaktivně, emočně velmi nestabilně a někteří adolescenti se také vyjádřili o ztrátě smysluplnosti svého života. Pocit důvěry jim rovněž nedodávala skutečnost, že vychovatelé neměli dostatečné kompetence k řešení jejich problémů či stížností na průběh výchovy a většina takových sdělení musela být postoupena řediteli zařízení. Ten byl však k zastížení zřídka, a tak celková komunikace mezi vedením a dětmi mírně řečeno stagnovala.

V důsledku izolovanosti zařízení, která je další podstatnou výtkou zprávy ombudsmana, nedocházelo k tolik potřebné integraci do české společnosti. Děti neměly šanci osvojit si všednodenní návyky, jako je nákup (a manipulace s penězi při něm) docházka do školy (která byla součástí areálu) nebo běžné fungování domácnosti. Dopravní spojení bylo velmi komplikované a ztěžovalo situaci i těm rodinám, které projevíly zájem a chtěly se s dětmi vidat. Podle Wienerové⁵¹ se od začátku uvažovalo o přesunutí zařízení do vhodnější lokality, avšak po celou dobu fungování se tak nestalo. Rovněž jsou zde nastíněny problémové aspekty na základní a praktické škole (vyučení na kuchaře). Základní škola byla nucena pojmout několik ročníků do

⁵⁰ Kancelář veřejného ochránce práv. [online dokument] [cit.2013-05-06] 2011. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/2012/PERMON-zprava.pdf

⁵¹ Viz. Rozhovor se Zuzanou Wienerovou z OPU.

jedné třídy, což mělo za následek chaos a nesoustředěnost dětí i vyučujícího. V souvislosti s praktickou školou se zase adolescenti obávali nepoužitelnosti takového vzdělání venku „za zdí“⁵² a nebyli tak dostatečně motivováni ke studiu.

Sporným momentem, hojně propíraným i v médiích, byly uzavřené místnosti, určené pro výchovnou nebo zdravotní izolaci. Výchovná izolace měla sloužit k pobytu dítěte až na 48 hodin, což je podle ombudsmana protizákonné. Maximální doba úplné izolace má být 12 hodin při 48 hodinách za měsíc. V místnosti navíc nebyla toaleta a děti se jakéhokoli požadavku musely „dobouchat“ na dveře. Pro zajímavou komparaci uvádí ombudsman podmínky ve vězeňském zařízení, kde je signalizační systém samozřejmostí a právem vězně je každodenní hodinová vycházka. Dle sdělení vedení ZDC České televizi byly děti na výchovnou izolaci umísťovány po útěku nebo po napadení jiného dítěte, pouze aby se zklidnily. Dle slov bývalého vychovatele Permonu byla tato metoda „*výchovou spíše pro kriminál*.“⁵³

O umístění a délce pobytu na zdravotní izolaci pak rozhodoval ošetřující lékař a její doba byla také sporná.⁵⁴ Vyjma dalších negativních zjištění veřejného ochránce práv je třeba zmínit také sexuální delikty, které mohly plynout z nedostatku a nemožnosti navázat zdravé sociální kontakty vně zařízení. Zpráva uvádí, že výjimkou nebyla sexuální aktivita mezi dětmi mladšími 15ti let, nehledě na tři případy sexuálního zneužití v posledních letech, z nichž jeden měl mít podobu zneužití čtyřleté vietnamské dívky.

Po zjištění takto závažných nedostatků následovala písemná komunikace mezi vedením ZDC, ombudsmanem a MŠMT.⁵⁵ Vedení ZDC se v mnoha vytýkaných bodech bránilo či odkazovalo na nečinnost zřizovacích orgánů (MŠMT), zatímco Kancelář veřejného ochránce urgovala tyto orgány k jakékoli aktivitě v této věci. Následně bylo Ministerstvem školství rozhodnuto o vypracování nové koncepce v péči o nezletilé cizince a postupném ukončení

⁵² Kancelář veřejného ochránce práv. [online dokument] [cit.2013-06-06] 2011. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/2012/PERMON-zprava.pdf

⁵³ 168 hodin: Permoníci. TV,ČT24 25.4.2012. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/173416-domov-pro-deti-z-ciziny-konci-uz-pry-neni-potrebn/>

⁵⁴ V jednom případě trvala zdravotní izolace 13 dní. V souvislosti s tímto případem se však vedení ZDC brání, že dívka měla podezření přenosných nemocí, včetně nemocí pohlavních. Ve své zprávě vedení uvádí, že byla dívka propuštěna hned po negativním výsledku testů.

⁵⁵ Komunikace je v plném znění zveřejněna na stránkách ochránce: <http://www.ochrance.cz/>

provozu zařízení. Důvodem k takovému kroku byl dle MŠMT fakt, že původní koncepce přestala plnit svůj hlavní cíl, tedy pečovat o nezletilé cizince bez doprovodu.

3.5.1. Rozhovor se Zuzanou Wienerovou z Organizace pro pomoc uprchlíkům

1. Z jakého důvodu se Vaše organizace zabývala zařízením pro děti-cizince (dále jen ZDC) na pracovišti Permon?

OPU (Organizace pro pomoc uprchlíkům) spolupracovalo se zařízením od r. 2004, kdy zařízení vzniklo (r. 2002 byla vládou vydána směrnice pro vznik ZDC). My jsme tam jezdili v rámci různých projektů poskytovat bezplatné právní a sociální poradenství. Náplní našich návštěv byla podpora integrace klientů a příprava na odchod ze zařízení specificky zacílená na děti-cizince, protože jejich odchod z dětského domova je ještě složitější než u českých dětí z důvodu parametrů cizineckého zákona.

2. Myslíte si, že bylo zavření Permonu oprávněné?

Velkou nevýhodou Permonu, která se zjistila hned při začátku jeho fungování, byla jeho totální izolovanost z hlediska dopravy a problém s integrací na tak odlehlém místě. Od chvíle, kdy se spustil provoz Permonu, bylo jasné, že se utratí spousta peněz jenom na to, aby ty děti někam dojely. Jakmile počet klientů přesáhl myslím, že dvanáct, nastal problém, jak je někam dopravit. Veřejná autobusová doprava kolem Permonu je hodně omezená a děti se tak nemohly dostat zpět např. z kroužků, které měly v Příbrami a které začínaly pozdě odpoledne, protože zpátky nic nejelo. Ze začátku fungování ZDC při malém počtu dětí pro ně personál zařízení na kroužky jezdil, ale postupem času na to zařízení přestávalo mít finance. Bylo komplikované mít vyčleněného vychovatele, který by pro ně jezdil. V raném období Permonu však děti nebyly izolovány. Vedení se snažilo s nimi jezdit na výlety, lyžařské a jiné sportovní kurzy. Problém byl tedy spíše finanční. Od samého začátku existence zařízení se tedy uvažovalo o jeho přesunutí do vhodnější lokality, tedy do jakéhokoli města.

Dalším velkým problémem bylo sehnat v dané lokalitě personál s dostatečným vzděláním a erudicí, kterému by nevadilo dojíždění na odlehlé místo na vlastní náklady. Zpočátku vychovatelé neměli s cílovou skupinou žádný problém. Při počtu dvanácti osob se dařilo držet skupiny v opravdu rodinném duchu. Později se však změnila struktura cílové skupiny a do

zařízení začaly být umisťovány i děti s poruchami chování, na které personál i vybavení budovy nebyl připraven. Jakmile začalo přibývat dětí, změnilo se to ve veliký kolos. Ke konci tam bylo kolem 40ti dětí (celková kapacita Permonu byla 48), ale vedení drželo místa i těm, které byly momentálně na útěku.

Dalším nedostatkem byl rostoucí počet Slováků a dětí, které byly odebrány z rodin a neměly jazykovou bariéru. Měly třeba poruchy chování, ale neměly jazykový problém a přesto musely být umístěny na Permon, protože nebyly občany ČR. Z našeho pohledu by bylo lepší, aby tyto děti bez jazykové bariéry mohly být umisťovány do výchovného ústavu mezi české děti a blíže ke svým rodinám.

OPU jako takové tedy nebylo pro zavření Permonu, ale pro to, aby se vyřešily problémy managementu daného zařízení a aby se přesunulo někam do města. Mohla se snížit i kapacita zařízení, protože od r. 2007, kdy jsme vstoupili do Schengenského prostoru, přestala být ČR okrajovým státem EU a počet nezletilých imigrantů bez doprovodu se radikálně snížil. Změnila se tedy struktura cizinců.

3. Co se stalo s dětmi po uzavření Permonu?

Poslední klienti měli opustit Permon k 31.8.2012 a pak měli být přesunuti na Radlickou. O uzavření Permonu se začalo hovořit někdy kolem března 2012. Následně pak vyhlásilo MŠMT zrušení Permonu k 30.6.2012. Je s podivem, že o uzavření Permonu nevěděl nikdo z vychovatelů, ačkoli ředitel zařízení měl veškeré informace. Nicméně Permon se uzavřel pro klienty až v srpnu. Díky práci OSPODů a MPSV se podařil u několika dětí návrat do rodin. Větší část dětí byla „rozpuštěna“ do běžných českých zařízení ústavní výchovy, která jsou blíže jejich rodinám. Děti, které měly jazykovou bariéru, nebo to byli klasičtí nezletilí bez doprovodu, byli přesunuti na Radlickou. Dále je pod diagnózákem zřízena tzv. studijní skupina na Hájích, kam se přesunuli klienti, kteří třeba studují v Praze.

4. Není mi jasné, jak to, že se některé děti, které byly odebrány z rodin z výchovných či sociálních důvodů, mohly najednou vrátit zpět? Problém přece nebyl zničehonic vyřešen.

Ano, to bylo dost zvláštní. I ve zprávě ombudsmana se můžeme dočíst, že byly na Permonu praktikovány kolektivní tresty. Jakmile někdo něco porušil na dané skupině, potrestáni

byli všichni. Jedním z takových trestů byl např. zákaz návštěvy rodiny, což se neslučuje s právem dítěte a rozhodně to není v jeho nejlepším zájmu. Jeho nejlepším zájmem je kontakt s rodinou. Pro spoustu sociálně slabých rodin bylo finančně velice náročné až nemožné zaplatit si lístek na autobus tam a zpět na jeden den za jednoho dospělého, aby na dvě hodiny navštívili své dítě. Na Permonu totiž nebylo umožněno návštěvám přespat. Ze začátku bylo ale vedení velice nakloněno zájmu rodiny. Postupem času se však návštěvy začaly omezovat, možné to bylo pouze o víkendu a po předchozí domluvě s personálem. Víkendová doprava na Permon například z Moravy, odkud byla jedna rodina, co chtěla své dítě navštěvovat, byla možná jen přes Prahu, pak do Příbrami a pak na Permon. Zaměstnanci Permonu rodinám ani neřekli spoje, které jedou až k nim a návštěvníci byli nuceni si brát taxíka z Příbrami. Zastávka přímo u Permonu se nedala najít ani přes IDOS, takže ten, kdo neznal předem cestu, ji na internetu nemohl najít.

Pak vznikl dojem, že rodiny o děti nejeví zájem, přitom v zákonu o ústavní výchově je napsáno, že zařízení má v případě potřeby umožnit dítěti odvoz za rodinou. Víím, že vozili děti za rodiči, kteří byli ve vězení nebo v nemocnici.

5. Existuje nějaká nová koncepce v péči o nezletilé bez doprovodu?

Od 6.9. 2012 existuje nová koncepce v péči o NBD, iniciované MV ČR, kde je napsáno, že do zařízení pro děti-cizince jsou umísťovány pouze děti s nepřekonatelnou jazykovou bariérou. Napřed jsou umístěni na Radlické na diagnostiku a pokud se ukáže, že je možná integrace v běžných zařízeních ústavní výchovy, tak jsou přesunuti tam. Zároveň MPSV mělo velkou proškolovací akci pro všechny OSPODY v rámci ČR, aby je poučilo o tom, že jakmile dítě je cizinec, ale nemá jazykovou bariéru, má být umístěno do běžného ústavního zařízení mezi české děti. Tady nastává zmatek, protože dosud jsme věděli o všech nezletilých bez doprovodu, jelikož všichni končili v Radlicích v diagnostickém ústavu a pak šli někam dál. Teď to není nijak podchycené. Je otázka, jestli všechny děti s jazykovou bariérou jsou dávány nejdřív na Radlickou nebo ne. To teď nikdo neví.

6. Jak by se podle Vás mělo teď v péči o tyto děti postupovat?

Bylo by dobré, aby stát definoval diagnostický ústav pro děti s jazykovou bariérou, nikoli pro cizince obecně, protože je velký rozdíl, jestli tady dítě-cizinec dlouhodobě žije a domluví se. Pak není dle mého názoru důvod dávat ho do speciálního zařízení. Ať je co nejméně odebíraných

případů z rodin a pokud existují rodiče, mělo by jim být dítě co nejbliž. Také by bylo dobré se v problémových rodinách věnovat prevenci, aby nemuselo docházet k odebrání. Obecně by mělo platit, že děti, které jsou jakkoli traumatizované, dostanou péči ve všech zařízeních ústavní výchovy. Jakákoli kumulace jednoho problému na jednom místě není zdravá. Také zastávám názor, že by bylo vhodné neumisťovat děti jen do ústavního zařízení, ale i do náhradní pěstounské péče s tím, že by ale bylo potřeba mít podchycenou síť dobře vyškolených pěstounů. Vytvořit jim třeba podpůrnou síť z nevládních organizací, aby věděli, jak řešit nějaké kulturně rozmanité problémy, odlišnosti. U nezletilých bez doprovodu se to týká převážně věkové skupiny od 15ti do 18ti let.

Klidně by mohla zůstat diagnostika na Radlické a potom by mohlo vzniknout nějaké malinkaté zařízení specializované pro děti s jazykovou bariérou a ideálně aby to nebylo velké jako Permon, ale malé rodinné buňky, ideálně na bázi pěstounů. Můžou to být byty, kde budou třeba dva vychovatelé – teta a strejda, neměnný pár, který bude mít v bytě třeba čtyři děti. Aby to celé co nejvíce připomínalo rodinu. Těch klientů tady tak moc není, takže by stačily 2-3 skupiny.

7. Myslíte si, že je možné se inspirovat v péči o NBD v zahraničí, třeba v rámci EU?

Já si myslím, že papírová koncepce vytvořená tady v Čechách, tzn. že se o ty děti stará stát, je geniální a je jedna z nejlepších v Evropě. V zahraničí, konkrétně v Rakousku, kde jsem byla, se o tyto děti starají nevládní neziskové organizace. To myslím není dobré, koncepční řešení, my ho máme udělané daleko líp. Na druhou stranu např. v Anglii, která je uváděna jako příklad dobré praxe v Evropě, funguje systém pěstounských rodin pro tyto děti. Projdou si kratičkou diagnostikou a pak jdou rovnou do rodin po jednotlivcích či sourozeneckých skupinkách, což je, myslím, úplně nejlepší. U nás podle mě není na pěstounskou péči pohlíženo dobře. Spousta lidí si myslí, že pěstouni vydělávají na dětech a nic moc nedělají, přitom to není pravda. Hlavně u nás není moc velké povědomí o tom, co pěstounská péče obnáší a moc lidí se do toho nehrne. Přitom by to bylo skvělé.

Myslím, že v rozhovoru je řečeno vše podstatné a že velmi dobře vysvětluje pozadí celé kauzy. Jsem si však vědoma toho, že jde o pohled jednostranný. Proto jsem chtěla získat rozhovor i se zaměstankyní ze státního sektoru, která na Permonu pracovala. Ta se mnou však o daném tématu odmítla hovořit.

Zuzana Wienerová vysvětluje z pohledu své pozice příčiny uzavření Permonu a popisuje podmínky, které tam panovaly a které se ve většině shodují se Zprávou ombudsmana. Zabývá se také otázkou nové koncepce a možnou inspirací v zahraničí. Zdůrazňuje, že náhradní rodinná péče, například ve formě pěstounů, by měla být vždy na prvním místě před péčí ústavní, aby byl zajištěn nejlepší zájem dítěte. Bohužel se tomu ve většině případů dosud nedělo. S jejím návrhem zlepšit povědomí české společnosti o možnostech pěstounské péče souhlasím a vidím to také jako možné řešení. Za každých okolností je nutné sledovat nejlepší zájem dítěte a jedno z hlavních kritérií je zajistit mu péči, která by se co možná nejvíce podobala rodině. To se zákonitě povede lépe pěstounům, kteří dítě pojmu na přechodnou dobu za své, nežli vychovatelům v ústavu, kde při větším počtu dětí není prostor pro dostatečnou individuální péči. Zmiňuje ovšem i potřebu existence zařízení pro děti s jazykovou bariérou a děti, které jsou traumatizovány předchozími zážitky a vyžadují speciální péči, kterou zase nemohou poskytnout nevyškolení pěstouni.

Líbí se mi také názor, že by se měl klást větší důraz na preventivní péči v rodinách. Z pohledu sociální pedagogiky by mělo jít vždy především o prevenci, nežli o následné řešení již vzniklých problémů.

3.6. Změna koncepce

Vláda České republiky schválila dne 6. září 2012 novou koncepci v péči o nezletilé cizince. Spouštěcím impulsem k tomuto kroku byla zpráva ombudsmana ze ZDC, která zjistila zásadní nedostatky ve stávající koncepci. Nezletilým cizincům se tak bude do budoucna dostávat obdobné péče jako českým dětem, které z nějakého důvodu nemohou vyrůstat ve své rodině.

Po uzavření ZDC – Permon bylo každému dítěti vypracováno individuální posouzení, na jehož základě bylo umístěno do běžného zařízení ústavní péče spolu s českými dětmi (pokud nemělo jazykovou bariéru). Pro děti s jazykovou bariérou byla zřízena v rámci ZDC na Radlické dlouhodobá skupina⁵⁶, a u části dětí se podařil návrat do rodin. Dohledu nad novou koncepcí se ujalo Ministerstvo vnitra za pomoci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Veřejného ochránce práv, o připomínky byly požádány i nevládní neziskové organizace.

Ze zasedání Výboru pro práva cizinců vyplývá, že o nefunkčnosti Permonu a potřebě změnit koncepci není pochyb, ovšem je potřeba na ní ještě zapracovat. Zazněl zde kupříkladu

⁵⁶ Viz. Rozhovor se Zuzanou Wienerovou

návrh na zřízení „Radlické 2, která by byla nikoli pouze diagnostickým zařízením, ale specializovaným dětským domovem pro děti s jazykovou bariérou a traumaty z pronásledování či útěku.“⁵⁷

Také organizace pro pomoc uprchlíkům se na svých stránkách vyjádřila k nové koncepci. Uvádí, že jako nejlepší řešení by sice viděla soukromé bydlení, popřípadě systém pěstounské péče pro nejmenší děti, ale zároveň připouští, že nová koncepce může přispět ke zlepšení stávající situace nezletilých cizinců. Zdůrazňuje však podmínky, bez nichž nově navržený systém dlouhodobě fungovat nemůže. V případě zařazení těchto dětí do běžných dětských domovů by měla být zajištěna odborná péče především v oblasti psychoterapie, rozšířené výuky českého jazyka, popřípadě možnosti využít tlumočníka a bezplatného právního poradenství. Současně je podle OPU nezbytné neustálé vzdělávání a patřičná odbornost lidí pracujících s těmito dětmi.⁵⁸

⁵⁷ Ze zprávy ze zasedání Výboru pro práva cizinců z 21. září 2012. Výbor je stálým orgánem Rady vlády pro lidská práva. Skládá se z 24 odborníků ze státního a neziskového sektoru, odborné veřejnosti a akademické obce. Jeho hlavní náplní je informovat a zasazovat se o lidská práva v ČR.

⁵⁸ Vyjádření OPU k nově vzniklé koncepci dostupné z : <http://docs.opu.cz/vyjadreni%20ke%20koncepti%20pece%20o%20NBD.pdf>

4. PÉČE O NEZLETILÉ CIZINCE VE FRANCII

4.1. Francie jako přistěhovalecká země

Francouzský postoj k imigrantům se proměňoval už od konce 18. a v průběhu 19. století. S končícím 18. stoletím přišla Velká francouzská revoluce, která přijala za své principy *svobody, rovnosti a bratrství (liberté, égalité, fraternité)* a proměnila tak zásadním způsobem i postoj Francouzů k nově příchozím.⁵⁹ Zanedlouho po revolučních událostech mohl například získat francouzské občanství každý, kdo přijal za své principy nově ustanovené republiky. Země se v té době také potýkala s demografickým deficitem, který byl zapříčiněn jak nízkou porodností, tak úbytkem pracovních sil v důsledku Napoleonských válek, kde zemřelo přes 800 000⁶⁰ mladých mužů. Bylo tedy primárním zájmem státu ulehčit imigrantům vstup do země.

V odborné literatuře se objevují tři velké vlny přistěhovalectví v novodobých francouzských dějinách. *První* je datována od poloviny 19. století do začátku 1. světové války. Jedná se především o pracovní migraci z okolních států jako Belgie či Itálie. Začátkem 20. století však začíná země ekonomicky stagnovat, s čímž úzce souvisí následný migrační útlum a vzrůstající hostilita místních vůči přistěhovalcům. Je to období Dreyfusovy aféry, eskalace nacionalismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu ve francouzské společnosti.

Druhá migrační vlna, odehrávající se v meziválečném období (1918-1939), je charakteristická intenzivní ekonomickou migrací řízenou soukromou organizací *Société générale d'immigration* (Generální imigrační společnost). Podle některých zdrojů se počet cizinců, kteří se zde usadili v tomto období, až ztrojnásobil. V roce 1914 se hovoří o milionu přistěhovalců, zatímco v roce 1931 se počet zvýšil na 3 miliony.⁶¹

Z našeho pohledu je zajímavá smlouva mezi Francií a Československem z 20. března roku 1920, která usnadnila přistěhování až 80 tisícům Čechů a Slováků.⁶² Její pozoruhodnost

⁵⁹ NOIRIEL, G. *L'atlas de l'immigration en France*. Paris: Autrement, 2002. ISBN 2-7467-0273-8.

⁶⁰ ZIMOVÁ, D. *Problémy migrační politiky Francie*, Brno, 2006. Diplomová práce, Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta.s. 32 Dostupné z: http://is.muni.cz/th/43721/esf_m/

⁶¹ HAËM d', R. *L'entrée et séjour des étrangers en France*. Paris: Presses universitaires de France, 1999. s. 4. ISBN 2-13-049771-3

⁶² BROUČEK, S., *Češi ve Francii*. [online dokument] [cit.2013-06-08] Dostupné z: http://www.mzv.cz/paris/cz/cesko_francouzske_vztahy/krajane/cesi_ve_francii/index.html

tkví v tom, že ČSR mohla zasahovat do výběru migrantů a zároveň se prostřednictvím diplomatického zastoupení podílet na sociálněprávní ochraně krajanů ve Francii. V rámci této dohody odcestovala do Francie řada politických osobností a známých umělců, kteří byli okouzleni francouzskou kulturou. Kromě Čechů a Slováků se zde ve velkém počtu usazovali i uprchlíci z Ruska a Portugalska, či němečtí a španělští Židé.

Zatímco v prvních dvou vlnách převládali v řadách imigrantů hlavně Evropané, *třetí vlna* (od konce druhé světové války do současnosti) se nese ve znamení mimoevropské migrace, hlavně ze zemí Maghrebu, ale i příchodu Turků či Asiatů. Poválečná situace země je charakteristická obdobím *Les trente glorieuses*⁶³, tedy bezmála třicetiletým ekonomickým růstem a prosperitou, doprovázenou baby boomem, masivní pracovní migrací v průběhu 60. let a také přílivem migrantů ze zemí bývalých francouzských kolonií. Podstatný podíl na přírůstku obyvatel měla také vlna imigrace z Alžírsko z dob Alžírské války za nezávislost v letech 1954-1962.

Jelikož si vláda uvědomila, že k dlouhodobé ekonomické prosperitě je zapotřebí demografického růstu, který by bez imigrantů nebyl možný, došlo v této epoše ke zlepšení jejich práv. Jedno z prvních restriktivních opatření přichází až po ropné krizi roku 1973 a je spojeno se vstupem žen a silných populačních ročníků na trh práce, současně také s obavami o dostatek pracovních míst pro francouzské občany. O slovo se opět začíná hlásit hostilita a nevraživost vůči imigrantům, což tvoří živnou půdu pro vznik extrémně pravicových hnutí, jakým je například politická strana Národní fronta.⁶⁴

4.2. Nezletilým cizincem ve Francii

Ve francouzském jazyce můžeme mluvit o nezletilých cizincích bez doprovodu prostřednictvím dvou termínů obdobného významu: *les mineurs non accompagnés* (nezletilí bez doprovodu) či *les mineurs isolés étrangers* (odloučení nezletilí cizinci). Stejně tak jako Česká republika je i Francie, jakožto členský stát EU, součástí několika mezinárodních smluv v oblasti zajištění práv nezletilým cizincům. Podstatným dokumentem, přijatým v celosvětovém měřítku,

⁶³ Volně přeloženo jako *Třicet úžasných let*, označuje období ekonomické prosperity v letech 1945-1975

⁶⁴ Le Front national vznikla roku 1972. Dlouhá léta byla pod vedením předsedy Jean-Marie Le Pena. Od roku 2011 je předsedkyní jeho dcera Marine Le Pen. Strana se vyslovuje například k otázkám omezení migrace, návratu k tradičním hodnotám a francouzskému nacionalismu.

je Ženevská konvence z roku 1951, která poprvé definuje pojem uprchlík a zavazuje se mu zajistit minimálně taková práva, jaká čerpají cizinci legálně žijící v dané zemi, a ideálně práva a svobody jejích běžných občanů.⁶⁵ Evropské mezinárodní úmluvy upravují postavení nezletilého cizince bez doprovodu především v oblasti podmínek pro udělení mezinárodní ochrany, stanovují však také normy, které musí být splněny pro získání statusu uprchlíka. Směrnice obsahují mimo jiné pravidla pro určování věku nezletilého bez doprovodu, jež je důležitou součástí celé přijímací procedury. Jen malé procento dětí totiž přicestuje do země s platným cestovním pasem, či jiným dokladem totožnosti a je tedy nutné zjistit jeho původ pro další jednání. V praxi je běžná také skutečnost, že nezletilý věk uvádějí dospělí cizinci ve snaze získat výhody, které s postavením nezletilého migranta nesporně souvisí. Na tento jev se EU rozhodla zareagovat zavedením lékařského vyšetření za účelem zjištění věku žadatele a i když nejsou jeho výsledky zcela spolehlivé a žadatel má právo takové vyšetření odmítnout, jsou testy prováděny systematicky.

Francouzské právní zakotvení vychází z Občanského zákoníku (*Code civil*), Zákonu o rodině a sociálních věcech (*Code de l'action sociale et des familles*) a Zákonu o vstupu a pobytu cizinců a práva na azyl (*Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile - CESEDA*).

4.2.1. Přijetí na území státu

V České republice existují dvě přijímací střediska, tedy prostory, kde mohou nově příchozí požádat o mezinárodní ochranu a podstoupit zde nezbytnosti týkající se vstupní procedury. Stejně tak jako ve Francii (například letiště Charles de Gaulle v Paříži) je jedním z přijímacích míst v České republice mezinárodní letiště Václava Havla v Praze. Dalším místem, kam jsou cizinci bezprostředně po příchodu umístěni, je přijímací středisko v Zastávce u Brna. Většina dětí u nás však o udělení mezinárodní ochrany žádá v prostorách letiště, případy žadatelů ze Zastávky u Brna, či nedávno zavřeném přijímacím středisku ve Vyšní Lhotě, jsou ojedinělé.⁶⁶

⁶⁵ GISTI. *Le guide de la protection sociale des étrangers en France*. Paris: La Découverte, 2002, s. 89
ISBN 2-7071-3860-6

⁶⁶ KOPULETÁ, G. *Analýza. Postavení a ochrana nezletilých cizinců bez doprovodu v České republice*. Praha: OPU, 2009, s. 12

Ve Francii existuje přibližně sto přijímacích zařízení (*zone d'attente*). Některé z nich nicméně fungují čistě formálně, jelikož jsou situovány mimo tranzitní cesty migrujících obyvatel.

V případě nezletilých cizinců bez doprovodu platí při přijímání tyto zásady⁶⁷:

- ☐ všichni musí být bezpodmínečně přijati na území státu
- ☐ nesmí jim být odepřeno umístění v přijímacím středisku
- ☐ pověřené osoby jsou povinny zacházet s těmito lidmi jako s nezletilými (pokud to o sobě prohlašují) až do té doby, než o opaku rozhodne soud. Musí tedy ctít jakousi presumpci nevinu v této oblasti
- ☐ v přijímacím středisku musí pobývat separovaně od dospělých
- ☐ zadržení v přijímacím středisku nesmí přesáhnout dobu 4 dnů (až na výjimky, o kterých rozhoduje soud)
- ☐ není vyžadováno povolení k pobytu, nelze je tudíž vyhostit ze země

Ještě před umístěním nezletilého do přijímacího zařízení však musí být stanoven dočasný opatrovník (*l'administrateur ad hoc*), který se kromě citlivého zacházení s dítětem či mladistvým musí orientovat v procesu mezinárodní migrace a francouzském azylovém právu. Současně musí být přítomen všem jednáním a rozhodnutím ve věci nezletilého a zastupovat ho v jeho nejlepším zájmu. Tato funkce je obdobná i v České republice, jak jsem již uvedla výše. Přítomnost osoby, která se bezprostředně po příjezdu ujme sociálně-právní ochrany dítěte je zakotvena v mnoha mezinárodních i evropských dokumentech, avšak způsob vykonávání této funkce je v kompetenci každého státu.

S přijetím do přijímacího střediska se pojí určitá práva, garantující migrantům přítomnost tlumočníka v případě potřeby, lékařskou asistenci nebo spojení s kteroukoli osobou či odborníkem dle vlastního výběru a potřeb. Je zde také možnost kdykoli opustit zařízení, ovšem za nutného předpokladu vycestování mimo území Francie. Důvodů pro opuštění přijímacího střediska může být hned několik. Cizinec může být vyhoštěn, osvobozen soudem v případě nesrovnalostí během procedury, propuštěn hraniční policií v případě dovršení maximální

⁶⁷ ANAFÉ. *Mineurs isolés en zone d'attente*. [online dokument] [cit.2013-06-19] Dostupné z: <http://www.anafe.org/mineurs.php>

zadržovací lhůty nebo z důvodu nutné hospitalizace. Odchod může nařídít také soud či prokuratura v případě ohrožení zdraví, bezpečnosti či morálního vývoje dítěte. V neposlední řadě je ukončení pobytu v přijímacím středisku způsobeno legalizací pobytu na francouzském území v podobě udělení azylu či ve výjimečných případech, jako je velmi nízký věk žadatele nebo spojení s rodinou žijící ve Francii.

Stejně tak jako v České republice náleží i ve Francii nově příchozím právo zažádat v přijímacím středisku o udělení mezinárodní ochrany. Nezletilý bez doprovodu je v takovém případě povinen postoupit žádost o azyl Úřadu pro ochranu uprchlíků a lidí bez státní příslušnosti⁶⁸ prostřednictvím přiděleného opatrovníka či jiného zákonného zástupce. Po dobu vyřizování této žádosti je umístěn v přijímacím středisku až do rozhodnutí příslušných orgánů. V případě negativního výsledku je zákonem upravujícím vstupní, pobytové a azylové podmínky cizinců (CESEDA) definován tzv. volný den⁶⁹, jenž zajišťuje všem nezletilým cizincům, kterým byl zamítnut vstup do země, ochranu před vyhoštěním po dobu 24 hodin. Během této doby může cizinec kontaktovat rodinu, právníka, konzulát své země či se setkat s přiděleným opatrovníkem.

4.3. Zařízení pro děti – cizince ve Francii

Zařízení pro cizince bez doprovodu existuje ve Francii mnohonásobně víc než v České republice. Tato skutečnost je pochopitelná, přihlédneme-li k diametrálně odlišnému počtu obyvatel i migrantů v obou zemích. Podpora dětí a mladistvých v institucionalizované podobě se skládá z bezmála šedesáti šesti zařízení rozmanitého zaměření a typu. Rozmístěny jsou ve třiceti departmentech⁷⁰ napříč Francií a poskytují rozličnou péči různým věkovým kategoriím. Podle Centra pro nezletilé cizince bez doprovodu⁷¹ se typy zařízení dají odlišit dle zaměření podpory a vybavení. Rozsáhlý systém podpory je složen z mnoha mechanismů na podporu mladých lidí, zahrnujících sociálně - právní poradenství a služby, soudy, krizová centra pro naléhavý příjem, centra s ubytováním, pomoc při orientaci na nové prostředí a při azylové proceduře, kurzy

⁶⁸ *Office français de protection des réfugiés et apatrides (OFPRA)*. Ekvivalentem úřadu, vyřizujícího žádosti o udělení azylu v ČR je Ministerstvo vnitra.

⁶⁹ Volně přeloženo z francouzského výrazu *jour franc*.

⁷⁰ Celkem je ve Francii 27 regionů, které jsou dále děleny na 101 správních celků (departmentů).

⁷¹ INFOMIE: Centre de ressources sur les mineurs isolés étrangers. [online dokument] [cit.2013-06-20]

Dostupné z: <http://www.infomie.net>

francouzského jazyka i nejrůznější kroužky zahrnující volnočasové aktivity, kulturní a sportovní vyžití.⁷²

4.3.1. Vybraná specializovaná centra

Francouzská organizace Francie-země azylu (*France terre d'asile*) se již od roku 1970 zasazuje o rozvoj a dodržování staré francouzské tradice – poskytnutí útočiště migrantům a dohled nad dodržováním všech mezinárodních úmluv v této oblasti. V rámci této organizace funguje několik center na podporu nezletilých a mladistvých. Pod jejím dohledem a záštitou bývalého francouzského velvyslance a bojovníka za lidská práva Stéphana Hessela vzniklo roku 1999 dodnes ojedinělé zařízení svého druhu ve Francii: Příjímací centrum zaměřené na nezletilé žadatele o azyl – Centrum Stéphana Hessela (*Le centre d'accueil et d'orientation pour mineurs isolés demandeurs d'asile - CAOMIDA*). Zařízení je situováno na jižní periferii Paříže a jeho kapacita je třicet tři míst. Je určeno především nezletilým cizincům bez doprovodu starším patnácti let. Jak již bylo řečeno v předešlých kapitolách, nezletilí uprchlíci jsou povětšinou traumatizovaní a zmatení v důsledku událostí, které zapříčinily odchod z jejich rodné země. Často trpí také jazykovou bariérou. S vědomím těchto aspektů spočívá hlavní péče centra v poskytnutí odborného sociálního a právního poradenství, psychologické pomoci a vzdělávacích aktivit, zaměřených na tvorbu individuálního studijního plánu. V rámci centra je také zajištěna samostatná třída pro výuku francouzského jazyka.

Odlišným centrem, taktéž fungujícím pod hlavičkou organizace *France terre d'asile*, jsou Příjímací Služby pro nezletilé odloučené cizince (*Le service d'accueil pour mineurs isolés étrangers – SAMIE*). Zařízení poskytuje ubytování, podporu ve vzdělávání a právních a administrativních záležitostech a s kapacitou 75 míst je určeno mladistvým ve věku 16 – 21 let. Cizinci jsou nejprve ubytováni v hotelu, posléze jsou však přemístěni do bytů, které sdílejí s více lidmi. Smyslem takového typu bydlení je dopomoci mladým lidem k samostatnosti, což je jedním z hlavních principů zmíněné organizace. Mladiství mají možnost účastnit se výuky matematiky a francouzského jazyka, v nabídce jsou i různé volnočasové aktivity.

Hlavním posláním Pařížského přijímacího a zajišťovacího zařízení (*Le dispositif parisien d'accueil et de mise à l'abri*) je prvotní kontakt s nezletilými cizinci, kteří se ocitli na pařížských ulicích v tíživé životní situaci. Nabízí jim přístřeší, kde mohou v klidu a bezpečí vyhodnotit svoji

⁷² Viz. Schéma v příloze

situaci a ujasnit si, jak postupovat dál. Jedná se o tranzitní středisko s ubytováním, jež má pod sebou tři zařízení následné péče:

Stálý pobyt a poradenství pro nezletilé cizince (*La permanence d'accueil et d'orientation des MIE – PAOMIE*) poskytuje své služby od roku 2011 a je unikátem mezi zařízeními, poskytujícími ochranu. Nabízí odbornou pomoc a poradenství při zhodnocení vlastní situace. Zkoumají a vyhodnocují se zde různé aspekty, jako je možná hrozba nebo pronásledování v zemi původu, či zdravotní stav jedince, jež mohou ovlivnit azylovou proceduru. Tým je složen ze šesti odborníků.

Dům mladého uprchlíka (*La maison du jeune réfugié - MJR*) existuje od roku 2010 a disponuje kapacitou devadesáti pěti lůžek. Dvacet míst je určeno těm, jež přijímá a provizorně ubytovává Služba sociální pomoci dětem (*l'Aide sociale à l'enfance*). Padesát dalších míst je rezervováno pro ty, jejichž přístřeší zajišťuje státní aparát prostřednictvím týmu MJR. Dvacet pět lůžek je připraveno dětem z Příjímacího zařízení pro nezletilé cizince bez doprovodu (*l'Accueil des mineurs isolés étrangers*). Celý projekt je založen na socializaci, začlenování do společnosti a výuce francouzského jazyka. Vedení zaměřuje svou činnost především na podporu vzdělání a autonomizaci mladých lidí.

Zařízení pro poskytnutí přístřeší (*Le dispositif de mise à l'abri – DMA, Stendhal*) se skládá z padesáti míst ve společných ložnicích a dvaceti pěti míst v hotelu. Nabízí služby podobného typu jako Dům mladého uprchlíka (MJR) a je určen mladistvým od šestnácti do osmnácti let. Mimo možnosti přenocování je zde i denní centrum, ve kterém je možné využití socio – edukativní podpory, či sledování průběhu své vlastní pobytové procedury.

Posledním střediskem, fungujícím pod záštitou této organizace (*France terre d'asile*) je Centrum přijetí nezletilých migrantů bez doprovodu (*L'accueil des mineurs isolés étrangers 75*), jež je určeno dospívajícím mezi šestnácti a osmnácti lety, kteří mají určitou životní vizi, kterou chtějí rozvinout, k čemuž jim má středisko poskytnout potřebné zázemí a podporu. Domov je otevřen od půl sedmé večer do devíti hodin ráno s dvaceti pěti místy v jednotlivých pokojích. Obyvatelé tohoto zařízení tak mohou s pomocí sociálních pracovníků rozvíjet své profesní plány do budoucnosti a pracovat na integraci do francouzské společnosti. Víkendy jsou věnovány sportovním a kulturním aktivitám.

4.4. Shrnutí

Nezletilí cizinci bez doprovodu mají ve Francii, stejně jako v České republice, výjimečné postavení z kterého plynou mnohé výhody oproti dospělým cizincům. V České republice je i za předpokladu, že nezletilí pobývají na území státu nelegálně, tedy bez platných víz a pobytů, jejich pobyt legalizován až do dovršení zletilosti. Ve Francii je vyloučeno nepřijetí nezletilého cizince na území státu a rovněž není možné ho vyhostit. Dalším společným znakem obou zemí je ustanovení dočasného opatrovníka, který je povinen dítě zastupovat při správním řízení a rovněž tak musí jednat v jeho nejlepším zájmu. S Francií nás pojí také členství v EU a různé mezinárodní smlouvy, které dávají stejné podmínky všem zúčastněným zemím. Dále se však struktura pomoci a péče začíná lišit, což je dáno odlišnou rozlohou země, několikanásobně vyšším počtem obyvatel, odlišnou strukturou migrantů, migrační politikou a mnoha dalšími faktory. Jen přijímacích středisek pro nově příchozí migranty jsou ve Francii stovky, zatímco u nás jen dvě. Stejně kontrastní je i počet zařízení následné péče. Po celé Francii jde o desítky zařízení spolu s podpůrnými centry a jinými mechanismy pomoci, které dohromady tvoří rozvětvenou síť.

Vzhledem k tomu, že na dané téma neexistuje téměř žádná odborná literatura, většinu informací jsem byla nucena hledat na francouzských a českých internetových stránkách organizací, zabývajících se migranty nebo z různých mezinárodních dokumentů, které vznikaly během několika posledních let. Jak již bylo řečeno, jde o poměrně nový jev v oblasti migrace a tak je nedostatek literárních zdrojů pochopitelný. I to je jeden z důvodů, proč si netroufám srovnávat následnou péči v zařízeních, jak bylo mým původním cílem. Kvůli nedostatku odborných a věrohodných zdrojů nelze důkladně proniknout do této tematiky. V českém prostředí bylo o něco snazší získat informace, jelikož jsem absolvovala praxi v Organizaci pro pomoc uprchlíkům, která mi poskytla potřebné materiály. Mnohem těžší to však bylo ve francouzštině, kde jediným zdrojem odborné literatury byla mediатека Francouzského institutu v Praze, která jistě nemá takovou kapacitu jako knihovny ve Francii.

V příloze⁷³ je dáno schéma těchto zařízení na francouzském území pro lepší orientaci ve struktuře tamní pomoci.

⁷³ Na straně 47

Myslím, že tato práce je vhodným teoretickým podkladem pro případný hlubší a rozsáhlejší výzkum v této oblasti.

Závěr

Záměrem celé mé práce bylo nejprve zmapovat historii české migrační politiky v nedávné historii až po současnost a v tomto kontextu poté rozebrat postavení nezletilých cizinců bez doprovodu jako poměrně nový fenomén v oblasti migrace. Pozastavila jsem se u kauzy zavření jediného zařízení svého typu pro děti-cizince v ČR, která proběhla minulý rok, což byl také částečně důvod, proč jsem se o tohle téma začala více zajímat. Druhá část práce, zaměřená na zmapování obdobných zařízení ve Francii, vzešla z mé obliby francouzské kultury a jazyka. Mým původním cílem bylo porovnání zařízení pro nezletilé cizince bez doprovodu v obou zemích. Jak jsem však záhy zjistila, pokusila jsem se porovnat nesrovnatelné. Jen z hlediska demografického je Francie mnohonásobně početnější než Česká republika, nehledě na rozlohu a odlišné historické a kulturní zázemí obou zemí. Jiné je také složení imigrantů a forma migračních politik obou zemí, i když mají určité společné prvky, dané členstvím v EU a účastí na různých mezinárodních smlouvách. Všechny tyto aspekty mají vliv na uspořádání, kvantitu, a domnívám se, že i kvalitu péče v daných zařízeních. Schéma mechanismů a různých typů zařízení pro mladé cizince ve Francii se tak podobá obrovskému kolosu. Pro hlubší pochopení systému ve Francii a možné srovnání by bylo dle mého názoru žádoucí navštívit alespoň pár zařízení v zemi. Pro příště bych také sama sobě doporučila vybrat si pro srovnání zemi kulturně, demograficky i geograficky bližší České republice.

Přesto si myslím, že práce je přínosná z hlediska orientace v problematice nezletilých cizinců bez doprovodu a ve zmapování zařízení a péče o ně v České republice. Při psaní té části bakalářské práce, která pojednává o nezletilých migrantech, jsem se potýkala s nedostatkem literárních zdrojů o tomto tématu. Stejně tak tomu bylo i s literaturou francouzskou v této oblasti. Drtivá většina informací je dostupná pouze na internetových stránkách organizací, zabývajících se tímto tématem nebo z různých mezinárodních analýz a zpráv EU. Není se čemu divit, když se většina z nich v úvodu zmiňuje o tom, že jde o poměrně nový fenomén, kterému je potřeba věnovat do budoucna větší pozornost.

V České republice se minulý rok udály v tomto odvětví zásadní změny. Byla vytvořena nová koncepce, která byla nutným vyústěním změn ve struktuře přistěhovalců. Na potřebě změny se shodli v podstatě všichni zainteresovaní činitelé ze státního i soukromého sektoru,

avšak někteří z nich obratem dodávají, že ani nová koncepce není dokonalá, a že bude ještě potřeba na ní zapracovat. Podle Zuzany Wienerové z Organizace pro pomoc uprchlíkům, s níž jsem dělala rozhovor, je koncept péče o tyto děti v České republice, založený na státním sektoru a neziskových organizacích, které ho v poskytovaných službách doplňují, vymyšlen výborně. Uvítala by však menší počet dětí umisťovaných do ústavní péče a větší propracovanost a informovanost české veřejnosti o možnostech pěstounské péče. S tímto názorem souhlasím, nehledě na to, že má soud ze zákona povinnost upřednostňovat náhradní rodinnou péči před péčí ústavní a dosud se tak v mnoha případech nestalo. Ústavní péče s sebou nese mnoho úskalí a negativních jevů, které mohou vyústit v citovou či jinou deprivaci dětí a jejíž dopady může zanedlouho pocítit celá česká společnost.

Příloha č.1 – Přehled zařízení a podpory pro nezletilé cizince bez doprovodu ve Francii

PANORAMA NATIONAL DES DISPOSITIFS ET STRUCTURES DÉDIÉS AUX MINEURS ISOLÉS ÉTRANGERS EXISTANTS OU EN COURS DE CRÉATION				
Départements	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Ariège (09)		Institut Protestant de Saverdun (MECS) Accueil et accompagnement éducatif 60 places		
Bouches-du-Rhône (13)	Plateforme départementale (Conseil Général, PJJ, Préfecture, Parquet, Tribunal pour enfants) relative à l'accueil et au repérage des MIE		SAAMENA (Service d'Accueil et d'Accompagnement des Mineurs Étrangers Non Accompagnés) - Addap 13 Recueil de l'histoire des jeunes (avec interprète), évaluation de leur situation, transmission d'une information préoccupante au CG Accompagnement juridique et administratif Cours de FLE, bilan médical	IMAJE Santé, Espace Santé Jeunes de Marseille : - Dispositif particulier de psychothérapie pour mineurs isolés étrangers (avec interprète et éducateur référent). - Consultation médicale : examens cliniques avec interprètes et bilans de santé pour tout MIE repéré par les services éducatifs.
Calvados (14)		SAMIE de Caen (Service d'accueil pour Mineurs isolés étrangers) - France Terre d'Asile Hébergement, suivi éducatif, accompagnement juridique et administratif 75 places		
En cours de création		www.infomie.net		

Départements	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Côtes-d'Armor (22)		SAMIDA (Service d'Accueil des Mineurs isolés demandeurs d'asile) - association COALLIA Hébergement et aide au dossier de demande d'asile. 8 places		
Gironde (33)		Foyer Claude Quancard (MECS) - COS (Centre d'Orientation Sociale) Hébergement et accompagnement socio-éducatif, administratif et médical. 12 places		
Hérault (34)		Association RAIH - Réseau Accueil Insertion Hérault Accueil, hébergement et évaluation de leur situation. Soutien et accompagnement éducatif et professionnel, administratif, de santé. 25-30 jeunes par an		
Ile-et-Vilaine (35)	Mission d'accueil, d'évaluation et d'orientation des mineurs isolés étrangers (MMIE)	Centre de l'enfance Henri Fréville - Dispositif d'accueil des mineurs isolés étrangers (Damier) Hébergement et accompagnement social, administratif, sanitaire et éducatif. 24 places	SAMIE (Service d'Accompagnement des MIE) - COALLIA Accompagnement juridique et administratif	
En cours de création		www.infomie.net		

Départements	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Ile-et-Vilaine (35)		Service Minik - MECS - Les Enfants de Rochebonne Armée du salut Hébergement, accompagnement social et administratif, scolarisation 8 places		
		Dispositif A.M.I.E. - Foyer la Passerelle les PEP 35 Accueil d'urgence, de l'arrivée du jeune jusqu'à l'établissement de la réalité de sa minorité. 8 places		
Indre (36)		Maison d'Accueil pour MIE - Association Moissons Nouvelles Accueil pluridisciplinaire accompagnement, santé, scolarisation 12 places		
Indre-et-Loire (37)			Réseau de personnes ressources dans les domaines du droit d'asile, du droit des étrangers et de la traduction dans le but d'améliorer l'accueil des MIE (schéma départemental protection de l'enfance 2012-2016)	
En cours de création		www.infomie.net		

Départements	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Isère (38)	Dispositif d'accueil d'urgence des MIE 72h - Adate Mise à l'abri Bilan de santé 2 entretiens puis communication d'un rapport à l'ASE et au Parquet 3 places	Centre d'accueil pour MIE CATALPA (Centre d'Accueil et d'Orientation pour Mineurs Isolés) - Association Départementale pour la Sauvegarde de l'Enfant à l'Adulte de l'Isère Hébergement et prise en charge 45 places	Service de suivi administratif et juridique pour MIE - Adate	
Loire (42)		Service AMIE - Entraide Pierre Valdo Foyer d'hébergement : accueil et accompagnement 60 places		
Loire-Atlantique (44)		Service "AT'Home" - Association saint Benoît Labre Accueil Temporaire : hébergement et orientation des MIE 24 places en appartement		
		Lieu de vie - La Traboule Association Traboule Hébergement complet 3 places		
Meurthe-et-Moselle (54)		MECS adolescents - DAMIER (Dispositif d'accueil des MIE) - Association REALISE Accueil, accompagnement et hébergement 12 places		
En cours de création		www.infomie.net		

Départements	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Nord (59)	Plateforme "Mineurs isolés étrangers" co-pilotée par l'État et le Département. Mise à l'abri, hébergement d'urgence et évaluation de leur situation 22 places		SAMIE (Service d'accueil des MIE) - Établissement Public Départemental de Soins, d'Adaptation et d'Éducation. Accompagnement éducatif, accès aux soins, scolarisation, alphabétisation ou formation professionnelle 15 places	
	Mise en place d'un dispositif intermédiaire destiné à faciliter l'accès des mineurs aux dispositifs de protection de droit commun	Mosaïque - Pôle accueil d'urgence - Société de Protection et de Réinsertion du Nord Accompagnement éducatif et social, orientation 7 places		
Pas-de-Calais (62)		Maison du jeune réfugié (Saint Omer) – France terre d'asile - Mise à l'abri d'urgence (30 places) - Dispositif d'accompagnement, d'hébergement, de stabilisation et d'intégration (30 places)	Maison du jeune réfugié (Saint Omer) – France terre d'asile Plateforme d'accueil de jour 50 places	
Bas-Rhin (67)		Dispositif de colocation pour MIE - Association Régionale spécialisée d'action sociale d'éducation et d'animation (ARSEA) et Association du Foyer Oberholz 30 places	SAMI - Service d'accompagnement, d'accueil et de diagnostic prévu pour 60 jeunes hébergés en structure hôtelière - Association du Foyer Notre Dame - Strasbourg	
En cours de création		www.infomie.net		

Départements	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Bas-Rhin (67)	Cellule spécialisée (au sein de l'ASE) chargée de l'évaluation au moment du recueil des MIE		Cellule spécialisée (au sein de l'ASE) chargée de l'évaluation au moment du recueil des MIE et de la mise en œuvre de leur accueil, de leur accompagnement et de leur orientation vers les dispositifs adaptés	
Haut-Rhin (68)		Maison d'enfants "Le Chemida" Association Chrétienne de coordination, d'entraide et de solidarité (ACCES) Hébergement et accompagnement des Mineurs Isolés Demandeurs d'Asile 8-15 places		
Rhône (69)	Mission d'évaluation et d'orientation des mineurs isolés étrangers (MEOMIE)		SAMIE 69 - Service d'accompagnement des MIE - Fondation A.J.D-Maurice Gounon 40 jeunes suivis (dédié aux MIE à l'hôtel ou en FJT)	
			Permanence d'accueil et d'entretiens individuels assurée par Forum Réfugiés-Cosi Activité d'information, de conseil et d'accompagnement des mineurs isolés étrangers (droits, demande d'asile)	
En cours de création		www.infomie.net		

Départements	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Haute-Savoie (74)		DDAMIE (Dispositif départemental accueil MIE) - la FOL 74 Hébergement et orientation 26 places		
Paris (75)	PAOMIE (Permanence d'Accueil et d'Orientation des MIE) - France Terre d' Asile Organisation de l'admission à l'ASE des MIE	Foyer de l' AMIE (Accueil Mineurs Isolés Étrangers) - France Terre d'Asile Hébergement et projet de vie 25 places	SAJ-MIE - (Service d'Accueil de jour pour les MIE) - Croix Rouge Française Accompagnement global 25 places	Consultation MIE - Maison des adolescents, Maison de Solenn - Hôpital Cochin Consultation transculturelle : soins psychologiques ou psychiatriques
	SEMNA (Secteur éducatif auprès des mineurs non accompagnés - ASE Paris Accueil des MIE (16-18 ans) après le pré-accueil par la PAOMIE	Service MIE - Centre d'accueil d'urgence Saint Vincent de Paul Evaluation de leur situation et mise en place d'un projet d'orientation 6 places		Parcours d'exil - accueil et suivi de MIE victimes de torture
En cours de création		www.infomie.net		

Départements	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Paris (75)	Dispositifs de mise à l'abri gérés par France Terre d' Asile : - Foyer Stendhal : 74 places dont 50 places collectives et 24 places à l'hôtel Les jeunes du foyer Stendhal bénéficient également de l'accueil de jour Stendhal. - Maison du jeunes réfugié : 50 places en hôtel - Hébergement inconditionnel pour mineurs isolés étrangers en errance sur le territoire parisien 25 places à l'hôtel		Accueil de jour Maison du jeune réfugié - France Terre d'Asile Activités de loisir et culturelles, accompagnement social, cours de français. 95 places (pour les jeunes de la Maison du jeune réfugié, ainsi que pour des jeunes admis à l'aide sociale à l'enfance)	Centre Primo Levi - accueil et suivi de MIE victimes de la torture ou de la violence politique dans leur pays d'origine
	Dispositif de mise à l'abri - Croix Rouge Française, Paris 20 28 places (début 2013)			
		Archipel 75 (Unité d'hébergement diversifié) - Groupe SOS Accompagnement socio-éducatif, global 18 jeunes		
En cours de création		www.infomie.net		

Départements	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Seine et Marne (77)			Association Espoir Centres Familiaux de Jeunes - service Jeunes Errants Accueil, évaluation et orientation des jeunes signalés sur le département. Prise en charge des MIE, accompagnement global. Intervient en priorité en amont et/ou en l'absence de mesure d'assistance éducative mais également en soutien à l'orientation et à la prise en charge dans le cadre d'un suivi éducatif. Soutien aux équipes éducatives de l'ASE et de la PJJ chargées du suivi de jeunes.	
Somme (80)		DAOMIE (Dispositif d'Accueil et d'Orientation pour Mineurs Isolés Etrangers) - France terre d'asile 20 places (pour des MIE admis à l'Aide sociale à l'enfance)		
En cours de création		www.infomie.net		

Départements	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Tarn-et-Garonne (82)		MECS Saint-Roch - Internat Educatif - Dispositif Mineurs Etrangers Isolés - Apprentis d'Auteuil 16 places (+ places au sein d'un Foyer Jeunes Travailleurs) Alphabétisation et apprentissage du français, régularisation administrative, suivi psychologique en interne ou consultation en externe		
Seine-Saint-Denis (93)	PEMIE (Pôle d'évaluation pour mineurs isolés étrangers) - Croix Rouge Française	Plateforme Enfants du Monde (PEM) - Croix Rouge Française Prise en charge de premier accueil, suivi socio éducatif et orientation 40 places		
		Association En temps , Service d'accueil à destination des primo-arrivants et service de suite à destination des jeunes majeurs. Accompagnement global : éducatif, pédagogique, professionnel, administratif et sanitaire et hébergement externalisé 60 places	Association Hors la Rue Accueil de jour et accompagnement	Maison des adolescents - Hôpital Avicenne : - <u>Consultation Jeunes Isolés Etrangers</u> - Service de psychopathologie de l'enfant, de l'adolescent, psychiatrie générale et addictions - <u>Consultation médicale</u> (pédiatre avec interprète)
En cours de création		www.infomie.net		

	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
Départements		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Seine-Saint-Denis (93)		Service Accueil Mineurs Isolés (SAM) - APEC CONCORDE Accueil, accompagnement et hébergement 6 places		
Val de Marne (94)	CEM (Centre Enfants du Monde) <u>Dispositif Versini</u> -Croix Rouge Française Soins médicaux, suivi psychologique, hébergement et aide à l'insertion 19 places (situées dans le 94 mais pour des jeunes du 75)	CAOMIDA (Centre d'Accueil et d'Orientation des Mineurs Isolés Demandeurs d'Asile) - France Terre d'Asile Dispositif national qui accueille les mineurs isolés étrangers demandeurs d'asile. Accompagnement juridique, suivi social et éducatif, appui psychologique 33 places		
		AMIE Estrella - France Terre d'Asile MIE admis à l'aide sociale à l'enfance de Paris (garçons à partir de 16 ans et prise en charge de 2 ans) Evaluation et formation pré-qualifiante Formation professionnelle en province	Cellule de veille MIE au sein du Conseil Général Soutien aux équipes éducatives	
En cours de création		www.infomie.net		

Départements	Dispositifs dérogatoires de prise en charge des MIE	Structures dédiées aux MIE		
		Structures avec hébergement	Structures sans hébergement	Consultations médicales et de psychopathologie spécialisées
Val d'Oise (95)		LAO de Taverny (Lieu d'accueil et d'orientation pour mineurs isolés étrangers sortis de la zone d'attente de l'aéroport de Roissy) - Croix Rouge Française Hébergement, évaluation et orientation 30 places		
Mayotte (976)			Auteuil Océan Indien - Agepac Service destiné aux mineurs en errance et mineurs isolés Prévention spécialisée et service d'accueil de jour	
En cours de création		www.infomie.net		

Panorama des dispositifs et structures dédiés aux mineurs isolés étrangers existants ou en cours de création

Rédaction et conception : Sophie Laurant et Samira Bellaoui

Chargée de publication : InfoMIE

- 22 rue Corvisart 75013 Paris - Tél. : 01 45 35 93 54 - Fax : 01 45 35 47 47

Site web : www.infomie.net – Courriel : coordinatrice@infomie.net

Seznam použitých pramenů

Odborná literatura:

GISTI. *Le guide de la protection sociale des étrangers en France*. Paris: La Découverte, 2002. ISBN 2-7071-3860-6

HAËM d', R. *L'entrée et séjour des étrangers en France*. Paris: Presses universitaires de France, 1999. ISBN 2-13-049771-3

NOIRIEL, G. *L'atlas de l'immigration en France*. Paris: Autrement, 2002. ISBN 2-7467-0273-8.

DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku - Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. 1.vyd. Praha: SLON, 2010. ISBN 978-80-7419-039-1

BARŠOVÁ, A., BARŠA P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2008. ISBN 80-210-3875-6

UHEREK, Z., KORECKÁ, Z., POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-87112-12-0

KOPULETÁ, G. *Analýza. Postavení a ochrana nezletilých cizinců bez doprovodu v České republice*. Praha: OPU, 2009

Internetové zdroje:

Migrace online

<http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/odstranovani-nasledku-restriktivniho-cizineckeho-zakona-z-roku-1999-je-stale-aktualni>

Geografie

http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2012/01/g11-4-7kusnirakova_cizinsky.pdf

Ministerstvo vnitra

<http://www.mvcr.cz/clanek/zasady-politiky-vlady-v-oblasti-migrace-cizincu.aspx>

<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Ministerstvo zahraničních věcí

http://www.mzv.cz/paris/cz/cesko_francouzské_vztahy/krajane/cesi_ve_francii/index.html

Projekt EUAM

<http://www.google.com/cse?cx=015489265366623571386%3Aizzrwg3bmqm&q=euam&ok.x=-1123&ok.y=-10&ok=ok#gsc.tab=0&gsc.q=euam&gsc.page=1>

Evropská komise

http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/11_665_cs.htm

Zařízení pro děti – cizince

<http://ddc.cz/>

http://ddc.cz/index.php?menu=nase_zarizeni#diagnostikcky_ustav

Veřejný ochránce práv

<http://www.ochrance.cz/>

http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/2012/PERMON-zprava.pdf

Česká televize

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/173416-domov-pro-deti-z-ciziny-konci-uz-pry-neni-potrebný/>

OPU

<http://docs.opu.cz/vyj%C3%A1d%C5%99en%C3%AD%20ke%20koncepti%20p%C3%A9%C4%8De%20o%20NBD2.pdf>

Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers

<http://www.anafe.org/mineurs.php>

INFOMIE

<http://infomie.net/>

France terre d'asile

<http://www.france-terre-asile.org/>

Diplomové práce:

TVRDÍKOVÁ, M. *Proměny Československé migrace v letech 1948-1968*. Brno, 2007.

Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Filozofická fakulta.

http://is.muni.cz/th/52127/ff_m/Strucna_historie_uprchliku_z_ceskych_zemi_.pdf

ZIMOVÁ, D. *Problémy migrační politiky Francie*, Brno, 2006. Diplomová práce, Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta

http://is.muni.cz/th/43721/esf_m/

Seznam příloh

Příloha č.1 - Přehled zařízení a podpory pro nezletilé cizince bez doprovodu ve Francii, str. 47-

52

